

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY - VÝVOJ OD
TRADIČNÍ KMENOVÉ SPOLEČNOSTI
K MODERNÍMU STÁTU**

Bc. Miloš Částka

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Kulturní antropologie Předního východu

Diplomová práce

**SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY - VÝVOJ OD
TRADIČNÍ KMENOVÉ SPOLEČNOSTI
K MODERNÍMU STÁTU**

Bc. Miloš Částka

Vedoucí práce:

Mgr. Daniel Křížek, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Danielu Křížkovi, Ph.D za odborné vedení mé práce, za cenné připomínky a metodické pokyny, které mi pomohly práci dokončit.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY.....	5
1.1. Úvod do dějin lokality	8
1.1.1. Předislámské období	9
1.1.2. Islamizace lokality	10
1.1.3. Příchod a soupeření evropských mocností	10
1.1.4. Nástin britsko - arabských vztahů v jihovýchodní Arábii od počátku 19. století	12
2. TRADIČNÍ KMENOVÁ SPOLEČNOST	15
2.1. Životní podmínky a adaptace na místní specifika	15
2.1.1. Pouštní oblasti a život v oázách	16
2.1.2. Moře a mořské pobřeží	18
2.1.3. Horské oblasti a východ území SAE.....	20
2.2. Politické aspekty	21
2.2.1. Tradiční politická kultura	21
2.2.1.1. Vnější vztahy šajchů - model ‚ochránce - chráněnc‘	22
2.2.1.2. Chuwwa	23
3. PAX BRITANICA	25
3.1. Zájmy Velké Británie v lokalitě Perského zálivu	25
3.2. První akce námořních sil a konsolidace vlivu ve vodách Perského zálivu	25
3.3. Apely kmenových vůdců na britskou ochranu a váhavost Velké Británie.....	27
3.4. První přechodné dohody o námořním příměří.....	29
3.4.1. Podoba příměří z roku 1835	30
3.4.2. Cesta ke stálé mírové dohodě	31
3.5. Vznik ‚Pobřeží příměří‘	32
3.6. Britský protektorát	33
3.6.1. Upevňování pozic na počátku 20. století a období 1. světové války	33
3.7. Krize meziválečných let a první nálezy ropných zásob	36
3.7.1. Počátky ropné prospekce	36
3.8. Období po 2. Světové válce a cesta ke vzniku Spojených arabských emirátů	38
3.8.1. 50. a 60. léta 20. století	39
3.8.1.1. Spory ohledně hranic kmenových území	41
3.8.1.2. Oáza Burajmí.....	42
3.8.2. Odchod Velké Británie z Perského Zálivu	43
3.8.2.1. Rizika spojená s ukončením britské přítomnosti.	45
3.8.3. Vznik Spojených arabských emirátů.....	47
3.8.3.1. Jednání o vzniku federace	48
3.8.3.2. Vyhlášení státu a ústava SAE	51

4. ZHODNOCENÍ VLIVU PŘÍTOMNOSTI VELKÉ BRITÁNIE NA LOKÁLNÍ POLITICKOU KULTURU.....	52
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	58
RESUMÉ.....	63
PŘÍLOHY	64

ÚVOD

Spojené arabské emiráty jsou dozajista v myslích většiny z nás nerozlučně spjaty především s těžbou ropy, která tuto lokalitu, od poloviny 20. století, proslavila. Mnozí s obdivem sledují impozantní projekty a odvážné investice vládců tohoto státu, kteří tímto dostávají lokalitu do povědomí nejen odborné, ale i široké laické veřejnosti. Spojené arabské emiráty jsou vyhledávanou turistickou destinací, s horkými plážemi a pompézními obchodními centry, současná sídelní města pak udivují své návštěvníky všemožnými výstřelky moderní architektury a urbanismu. To vše je následkem ekonomického potenciálu, který zajistily signifikantní nálezy ropného bohatství v období po Druhé světové válce, ač je samozřejmě nutné podotknout, že již zdaleka nejen ropou jsou Spojené arabské emiráty živы. Vedle ropy a zmíněného cestovního ruchu, je pro tento stát důležitá i pozice v Perském zálivu, a tedy i na strategicky velmi důležitém místě, na námořní cestě z Evropy, skrze Perský záliv, do Indického oceánu, a dále na východ. Není složité tedy vyvodit, že jsou Spojené arabské emiráty taktéž důležitým překladištěm lodní dopravy, čehož využívá především emirát Dubaj, pro který je provozování přístavu a překladiště s volnou daňovou zónou jedním z klíčových příjmů.

Z výhodné geografické polohy plynul v minulosti i strategický a vojenský význam území SAE¹. To platilo samozřejmě i pro evropské koloniální mocnosti, mezi nimiž Velká Británie nakonec dominovala lokalitě jihovýchodní Arábie, a to od počátku 19. století, až do založení Spojených arabských emirátů. Její lokální zájmy, z nich plynoucí akce, a vliv na místní kulturu, se nakonec v podstatě staly tím nejdůležitějším vodítkem pro zpracování této práce. Zároveň je nutno podotknout, že jejím obsahem částečně navazují a rozvíjí tématický výstup své práce bakalářské. Ta byla primárně zaměřena na strmý hospodářský růst SAE, jejím tehdejším cílem bylo pojednat o charakteristických aspektech společnosti tohoto státu, nastínit historii, a především rozebrat jeho

---

¹ Zkratka SAE bude v této práci užívána ke zkrácení plného názvu Spojené arabské emiráty.

hospodářský význam, i ve světle obchodní a ekonomické spolupráce s Českou republikou a jejími hospodářskými vizemi. Během zpracování své předchozí bakalářské práce jsem ale poznal, že mnohem poutavější etapou vývoje SAE, a pravděpodobně nepříliš známou, je právě samotný proces jejich postupného přerodu, od tradiční kmenové společnosti, která byla výsledkem staletí trvající adaptace na drsné podmínky jihovýchodní Arábie, až k založení současné federace Spojených arabských emirátů, kterou ale již známe především z pohledu zmíněného ropného bohatství a následné hospodářské konjunktury. Lvím podílem, ač zprvu nezáměrně, se na vývoji do současné podoby nicméně podílela Velká Británie. Její zásahy nejenže přímo ovlivnily lokální mocenskou rovnováhu, ale postupně začaly silně měnit vnější, a později i vnitřní aspekty lokální politické kultury. To vše nejdříve v zájmu udržení nadvlády v lokalitě, díky její strategické poloze v rámci námořních cest, směrem ke vzdálenějším, východním britským koloniím, a posléze i v zájmu ochrany nově nalezených ropných zdrojů. Příjmy, které z nich plynuly, byly pro Velkou Británii dostatečně silnou motivací k udržení její přítomnosti, i po jejích odchodu z indického subkontinentu a pádu impéria Britské Indie. Vliv Britů na místní politickou kulturu byl tak signifikantní, že jej lze pokládat za podstatnou část tématu této práce. Tématem je tedy vývoj dnešních Spojených arabských emirátů, od tradiční kmenové společnosti k modernímu státu, s důrazem na působení Velké Británie, na její konkrétní akce v lokalitě, a především na citelné změny místní politické kultury, z nich vyplývající.

Postup práce se bude řídit dle následujícího vzoru. Samotný text tvoří čtyři hlavní části, z nichž první zprostředkovává základní sumu informací o SAE. Je zde stručně nastíněna současná struktura této federace, krátce zmíněny informace o jejím založení, a vylíčena vnitropolitická situace, společně se zahraničně-politickou orientací Spojených arabských emirátů a demografickým složením obyvatelstva. Zvýšená pozornost je věnována geografickým aspektům, tedy podobě a poloze území SAE v rámci Perského zálivu, a jejímu strategickému a geopolitickému významu. Ten je vyzdvížen i ve stručném historickém

nástinu o vývoji lokality, který začíná prvním osídlením těchto oblastí jihovýchodní Arábie, dále pak pokračuje, přes islamizaci území dnešních SAE, až k prvnímu působení evropských koloniálních mocností. V této části je detailně rozebráno počáteční soupeření Velké Británie s regionálními, i ostatními evropskými mocnostmi. V závěru první kapitoly jsou stručně zmíněny první akce flotily britské Východoindické společnosti, které se již bezprostředně týkaly i území dnešních Spojených arabských emirátů.

Druhá kapitola se do jisté míry odklání od historického přístupu a poskytuje stručný náhled na podobu tradiční kmenové společnosti jihovýchodní Arábie, právě v dobách těchto prvních britských zásahů. Zde je popsán život místního obyvatelstva ve specifickém prostředí, kterým území dnešních SAE bezesporu je, společně s tradičními způsoby obživy, a to jak v pouštních oblastech, tak i na mořském pobřeží, či v hornatých lokalitách. Patřičná pozornost je věnována i místní politické kultuře, v podobě, v jaké s ní přišli do kontaktu první političtí zástupci Velké Británie. Důraz je kladen především na vnější vztahy mezi kmenovými vládci, jejichž kulturně-politické vzorce ovlivňovaly i jejich následné interakce s Brity, pod jejichž nadvládu se lokalita posléze dostala.

Za stěžejní část práce můžeme pokládat její třetí kapitolu, která se věnuje britské nadvládě nad jihovýchodní Arábií, tedy i nad územím dnešních Spojených arabských emirátů. ‚Pax Britannica‘, jak se toto období dějin Perského zálivu nazývá, je velmi detailně popsán, od dob jeho počátku, a prvních akcí Britů ve vztahu k dnešním SAE, tedy výprav proti klanu Qawásim, přes turbulentní období kolem poloviny 20. století, až po ukončení britské přítomnosti a samotný vznik federace Spojených arabských emirátů v roce 1971. Důraz je kladen na chronologii hlavních událostí, především zmíněných britských zásahů a interakcí mezi Brity a lokálními kmenovými vládci, a na jejich důsledky, které vedly ke změně místní politické kultury, jak byla nastíněna ve druhé kapitole práce.

Poslední kapitola je jistým epilogem, společně se závěrem práce se snaží krátce shrnout a přehledně vystihnout vliv akcí Velké Británie na tradiční politickou kulturu.

Výběr a užití zdrojů jednoznačně ukazuje na nedostatek publikací a pramenů, které se Spojeným arabským emirátům důsledněji věnují. Tradiční politická kultura beduínů Arabského poloostrova je nicméně velmi dobře popsána v práci dr. Eduarda Gombára, jehož knihy byly jedněmi z mála českých zdrojů, použitých při vypracování této práce, vyjma sekundární literatury, tedy dějin vybraných evropských států, od českých spisovatelů. Těžiště tedy spočívalo v užití zdrojů cizojazyčných, v tomto případě v podstatě výhradně anglických. Práce je opřena o několik stěžejních odborných monografií a sborníků, které se zabývají tématy Spojených arabských emirátů, přítomnosti Velké Británie v Perském zálivu a tradiční kmenové kultuře jihovýchodní Arábie. Tyto primární zdroje jsou podpořeny užitím dalších odborných článků, nejčastěji z webových archivů, a aktuálními daty z internetových stránek vlád České republiky a Spojených arabských emirátů. Pro přepis arabských jmen je použit způsob dle prof. Luboš Kropáčka.

1. SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY

Spojené arabské emiráty jsou malým arabským státem, který leží na jihovýchodním cípu Arabského poloostrova. Jejich území je ze severu ohraničeno pobřežím Perského zálivu, na kterém Spojené arabské emiráty zabírají téměř celou část od Kataru až k poloostrovu Musandam. Tento pevninský hrot vybíhá do Hormuzského průlivu a je tedy strategicky důležitým, opěrným bodem na spojnici mezi Perským a Ománským zálivem. Přímo na špici Musandamu, objata územím SAE, leží malá územní enkláva náležící Ománu. Východní pobřeží SAE již omývají vody Ománského zálivu a je lemováno nehostinným pohořím Hadžar. Na pevnině stát sousedí se Saúdskou Arábií na západě a jihozápadě, z jihovýchodu pak se státem Omán, přičemž vnitrozemské oblasti jsou odděleny od zbytku Arabského poloostrova pouští Rub al-Chálí, která do značné míry udává ráz krajiny SAE. Drtivá většina území o rozloze 83 600 km² je tedy pouštního charakteru.²

Z politického hlediska se jedná o federaci několika kmenových území, která vznikla 2. prosince 1971 jejich sloučením pod taktovkou prvního tehdejšího prezidenta SAE Zájida bin Sultána. Tvoří ji emiráty Abú Dhabí, kde leží i hlavní město, dále Dubaj, Šárdža, Rás al-Chajma³, Fudžajra, Umm al-Qajwajn a Adžmán, se stejnojmennými sídelními městy. Spojené arabské emiráty vešly do povědomí především nálezem ropného bohatství a strmým hospodářským rozvojem, který bezprostředně následoval konci britské nadvlády v lokalitě a založení samotné federace.⁴

Podíváme-li se blíže na území SAE, je možné zde vyzorovat rozmanité přírodní podmínky, zároveň i poměrně disproporční dělení území mezi jednotlivé emiráty. Největším je emirát Abú Dhabí, jeho

---

² Heard-bey, F. (1982): str. 5-8; MZV ČR: *SAE - Základní informace o teritoriu*, dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/.

³ Emirát Rás al-Chajma se k SAE připojil po delších jednáních až v únoru 1972.

⁴ Gombár, E. (2004): str. 82-84; MZV ČR: *SAE - Základní informace o teritoriu*, dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/; MZV ČR: *SAE - Vnitropolitická charakteristika*, dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html.

vnitrozemí je v drtivé většině pouštního charakteru, tedy velmi těžko obyvatelné. Stejně tak život na pobřeží je částečně komplikován, a to dlouhými koridory solních plání z vyschlých mořských lagun. Zároveň ale emirátu Abú Dhabí náleží množství malých ostrovů v mělkém moři Perského zálivu, jmenovat můžeme například ostrovy Sír Banú Ja's, Mubarráz, Dás a Dalmá. Tyto ostrovy jsou užívány těžařskými společnostmi, které přímo na nich situují závody na zpracování ropy, těžené přímo ze dna moře. Na některých ostrovech jsou i důležité zdroje pitné vody, která je obecně v lokalitě nedostatkovou, stejně tak i hlavní město, též pod názvem Abú Dhabí, se nachází na ostrově blízko pobřeží. Nehostinné vnitrozemí místy skýtá oblasti s poutními oázami, jako je například oblast Líwá na jihu SAE a lokalita al-'Ajn na hranici Abú Dhabí se sousedním Ománem, jakožto součást hraniční lokality několika oáz, souhrnně nazývané Burajmí. Drtivá většina Abú Dhabí je velmi řídko osídlena a většina obyvatelstva SAE žije v přímořských centrech, což platí obecně i pro ostatní emiráty.⁵

Zbylá šestice emirátů federace zabírá mnohem menší rozlohu. Jejich hlavní města se nacházejí v pobřežních zátokách, vhodných ke kotvení. Obzvláště vhodná emirát Dubaj může využívat své pozice v zátocině, dostatečně hluboké i pro provoz těžkých plavidel, za což vděčí jeho dynamický obchodní růst a silná pozice v rámci federace. Šárdža je situována srovnatelně, nicméně využití kotviště je limitováno naplaveninami mořského písku, které brání lodnímu provozu, a tedy i obchodnímu ruchu na území tohoto emirátu. Dále po pobřeží, směrem k Musandamu, se nachází emiráty Adžmán a Umm al-Qajwajn. Oba mají menší přístavy a náleží jim velmi malá část vnitrozemí. Nejdále na severu je Rás al-Chajma. Tento emirát přímo sousedí se miniaturní územní enklávou na špičce Musandamkého poloostrova. Ta, jak jsme zmínili, náleží Ománu. I přístav Rás al-Chajma leží v mořské zátoce, v tomto případě velmi dobře chráněné. Zbytek území emirátu je již horského charakteru, rozkládá se v pohoří Hadžar. Na východním pobřeží SAE se

---

⁵ Heard-Bey, F. (1982): str. 11-14.

nachází poslední emirát federace, kterým je Fudžajra. Již z tohoto krátkého nástinu lze vypočítat poměrně rozmanité podmínky na dosti malém prostoru Území SAE. Tato rozmanitost, a adaptace obyvatelstva v minulosti, vyústila v poměrně různorodý celek, kde pouštním oblastem dominovali kočovní nomádi, či polokočovně pastevecké kmeny, a hornatá území, či lokality pouštních oáz, častěji vybízela k usedlému způsobu života, orientovanému na zemědělskou činnost.⁶

Vnitropolitické prostředí dnešní federace Spojených arabských emirátů se snaží reflektovat pojetí moderního státu, ač je zde do značné míry znatelný odkaz původního kmenového uspořádání, tradiční společenské hierarchie a pravidel. Současným prezidentem SAE je Chalífa bin Zájid an-Nahján Ál Bú Faláh z rodu Nahjánů, kterému je funkce prezidenta, jakožto hlavě rodu, vládnoucího dominantnímu emirátu Abú Dhabí, svěřena ústavou. Dvojici fakticky nejmocnějších mužů federace doplňuje Muhammad bin Rašíd Ál Maktúm, pochází z dubajského rodu Maktúmů, jehož šajchovi, taktéž dle ústavy, přísluší post premiéra. Ten předsedá vládě sdružující hlavy celkem 18 ministerstev. Šajchové z vládnoucích rodin tvoří sedmičlennou Nejvyšší radu vládců, která je hlavním zákonodárným orgánem. Vláda v jednotlivých emirátech v rámci federace je pak v podstatě absolutně v rukou těchto dominantních rodů, politické strany jsou v SAE zakázány a veřejné volby až na výjimky taktéž neexistují.⁷

Z demografického hlediska je nutno poukázat na složení obyvatelstva. To je z velké většiny tvořeno sunnitskými muslimy, z celkového počtu 6,2 mil. obyvatel ale původní lokální obyvatelstvo tvoří odhadem pouhých 15%. Tato skutečnost je dána masivní migrací pracovníků nejčastěji z jiných arabských zemí do SAE za pracovními příležitostmi, často například z Indie, Pákistánu či Filipín. Vláda se na toto

---

⁶ Heard-Bey, F. (1982): str. 14-17.

⁷ Gombár, E. (2004): str. 82-84; MZV ČR: SAE - Vnitropolitická charakteristika, dostupné na http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html; UAE Interact: *Federal Ministries*, dostupné na <http://www.uaeinteract.com/government/ministry.asp#top>.

snaží reagovat tzv. politikou „emiratizace“, která znatelně zvýhodňuje postavení a příležitosti domorodých občanů SAE.⁸

Zahraničně-politická role Spojených arabských emirátů je nekonfliktní a aktivní na lokální i globální úrovni, vláda upřednostňuje politiku spolupráce s okolními státy Zálivu za účelem místního rozvoje, stejně tak je patrná otevřenost představitelů SAE ve vztahu k Západu a obecně na světové úrovni. Federace je členem většiny významných organizací, na mezinárodní úrovni například od roku 1996 ve WTO, nebo na lokální úrovni v GCC.⁹

1.1. Úvod do dějin lokality

Nejstarší prokázané osídlení lokality, kde se dnes Spojené arabské emiráty nacházejí, lze dle archeologického výzkumu v pohoří Hadžar datovat přibližně do poloviny 6. tisíciletí př. n. l. Obyvatelé usedlí v těchto končinách se tehdy pravděpodobně více orientovali na zemědělství a pastevectví, jakožto hlavní formu obživy. Tomu obecně nahrávalo patrně mnohem vlhčí klima a tím pádem i větší hojnost obdělávatelné půdy a pastvin, než jak je tomu v dnešních dobách. Přibližně kolem roku 3000 př. n. l. dochází ke změně způsobu obživy, zapříčiněné změnou klimatickou. Podnebí v lokalitě se stává mnohem sušším a více se již přibližuje podmínkám, které dnes v jihovýchodní Arábii a na většině Arabského poloostrova převládají. Obyvatelstvo bylo samozřejmě nuceno reagovat a více se stahuje do opevněných oáz. V souvislosti s tím dochází ke zdokonalení a širšímu užití zavlažovacích kanálů za účelem zvýšení výnosů z ubývající zemědělské půdy. Její mnohem menší rozloha se ale naopak stává impulzem k rozvoji lokálního obchodu a vzrůstajícím

---

⁸ Počet obyvatel a poměr přistěhovalců k lokálům odhadem dle EIU k polovině roku 2011; MZV ČR: *SAE - Základní informace o teritoriu*, dostupné na

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/;

MZV ČR: *SAE - Vnitropolitická charakteristika*, dostupné na

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html.

⁹ Zkratky: WTO (World Trade Organisation) - Světová obchodní organizace, GCC (*Gulf Cooperation Council*) - Rada pro spolupráci v zálivu; MZV ČR: *SAE - Zahraničně politická orientace*, dostupné na

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/politika/zahranicne_politicka_orientace.html.

obchodním kontaktům s přilehlými oblastmi, velmi často orientovaným na sever, do Mezopotámie, nebo přes Záliv do Íránu, posléze i do dnešní pákistánské provincie Balúčistán a dále na východ. Díky těmto kontaktům je možno vysledovat šíření výrobků z mědi, která se ve větší míře začala v pohoří Hadžar těžit. Lze říci, že obchodní aktivity byly stále četnější, ať už se jednalo o kupecké karavany či námořní dopravu, například v 1. st. n. l. přes přístav, pravděpodobně v místě dnešního Umm al-Qajwajn, do Sýrie a na jih Iráku, nebo na větších místních trzích, například v Dibbě, kam přes moře proudili kupci i ze vzdálené Indie.¹⁰

1.1.1. Předislámské období

Vazby místního obyvatelstva či dokonce příbuznost se starou jihoarabskou kulturou na území Ománu lze, dle lingvistických bádání, předpokládat již v mnohem dřívějších dobách, nicméně první velké vlny arabských kmenů se v oblasti dnešních Spojených arabských emirátů začaly usazovat od 2. st. n. l., proudily sem především přes Omán z Jemenu, či cestami přes severní a střední Arábii. Útočiště a místa vhodná pro obživu arabští přistěhovalci nacházeli v horských oblastech a úrodných částech předhůří, především ale v oázách - lze jmenovat především lokalitu Taw'am, dle starého názvu dnešní oblast oáz al-'Ajn a Burajmí. Pro později příchozí znamenal přesun do této oblasti již mnohem těžší zkoušku jejich schopnosti přizpůsobit se drsným podmínkám, díky jejich houževnatosti se ale v dobách následujících vyvinul v této části Jihovýchodní Arábie poměrně osobitý živý komplex, mísící prvky kočovné, polokočovné i usedlé společnosti, zaměřující se na rozličné způsoby obživy.¹¹ Později, přibližně kolem roku 240, tedy zhruba na přelomu vlády krále Ardašira I. a jeho syna Šápúra I., se dostala jihovýchodní Arábie pod nadvládu Sasánovské říše. Sasánovci si v lokalitě udrželi vliv v podstatě až do dob počátků muslimské expanze.¹²

¹⁰ Potts, D. T. (2001): str. 28-61; UAE Yearbook 2009, str. 9-10, dostupné na http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf_2009/.

¹¹ Heard-Bey, F. (2001b): str.101.

¹² Potts, D. T. (2001): str. 59-61; UAE Yearbook 2009, str. 9-10, dostupné na http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf_2009/.

1.1.2. Islamizace lokality

Konec Sasánovské nadvlády v jihovýchodní Arábii je spjat s první expanzí muslimů na Arabském poloostrově. Roku 630 byl Araby poražen Sasánovský místodržící v Ománu a lokalita byla postupně islamizována Muhammadovými posly. Po smrti Proroka Muhammada v roce 632 bylo ale i toto území postiženo lokálním konfliktem mezi Muhammadovými stoupenci, v čele s chalífou Abú Bakrem, a odpadlickým hnutím vzbouřených kočovných kmenů, tzv. riddou. Po udolání rebelie, při krvavé bitvě v poblíž Dibby, započalo i zde islámské období a území se roku 637 stalo výspou pro následnou invazi muslimských vojsk na pobřeží dnešního Íránu, kde poté muslimští nájezdníci během několika dalších let Sasánovskou říši vyvrátili.¹³

1.1.3. Příchod a soupeření evropských mocností

Po připojení k chalífátu si život v jihovýchodní Arábii zachoval svůj charakter, o který též během následujících staletí v podstatě nepřišel. Politická i sociální struktura, společně s tradičním hospodářstvím, zůstaly nezměněny, a taktéž obecně i život na Arabském poloostrově, od dob islamizace lokality až do soupeření evropských mocností o vliv nad oblastí Perského zálivu, nedoznal větších změn. Rozdrobenost malých kmenových území a neustálé soupeření místních vůdců o vliv nahrávaly snahám tato území zvenčí ovládnout.¹⁴

První koloniální aktivity evropských mocností, které se vztahovaly také k území dnešních Spojených arabských emirátů, lze datovat již do 16. století, kdy přítomností portugalské flotily obecně započalo působení koloniálních mocností v Perském zálivu jakožto celku. Již výše jsme zmínili, že území SAE zahrnuje i poloostrov Musandam, který vybíhá do Hormuzského průlivu. Ten byl strategicky důležitým bodem na cestě z Evropy směrem na východ a záhy se dostal do sféry zájmu Portugalců, kteří chtěli jako první monopolizovat dovoz koření a jiného luxusního

---

¹³ Ahworthy, M. (2009): str. 63; King, G. R. (2001): str.80-95; Tauer, F. (2006): str. 46-47; UAE Yearbook 2009, str. 9-11, dostupné na http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf_2009/.

¹⁴ Gombár, E. (1999): str. 129.

zboží z Východu na evropské trhy. To samozřejmě předpokládalo kontrolu nad námořními cestami z Evropy do Indického oceánu, na kterých jsou přístavy a ostrovy v Perském zálivu důležitými zastávkami. Počáteční kroky podnikli Portugalci pod vedením mořeplavce Alfonsa de Albuquerque již v roce 1507, kdy kromě jiných dobyli kupříkladu přístav Chaur Fakkán na východním pobřeží dnešních SAE. Později využívali jako svou základnu ostrov Hormuz u íránského pobřeží, který vnucenou vazalskou smlouvou místnímu vládcovi, a s tichým souhlasem perského šáha Ismá'íla I., získali pod svůj vliv a ustanovili svým opěrným bodem pro další lokální zájmy, zahrnující například pozdější ovládnutí ostrovu Bahrajn.¹⁵

Obecně lze ale říci, že portugalská nadvláda nikdy nebyla díky jejich ziskuchtivosti pozitivně přijímána, což byl i případ obyvatel přístavů na území dnešních SAE, totéž také nezřídka vyústilo v místní revolty. Protichůdných tendencí navíc začala využívat Osmanská říše, která začala s Portugalci přímo vojensky soupeřit, díky vzájemné náboženské spřízněnosti často i s podporou lokálních vůdců, ač s proměnlivým úspěchem, vzhledem ke své vojenské zaostalosti.¹⁶

Druhou významnou lokální mocností, která se v Perském zálivu před příchodem Velké Británie postavila Portugalcům, byla Persie za vlády Abbáse I. (1585-1629). Peršané úspěšně obsadili Bahrajn a území v Ománu, největší hrozbou pro portugalskou námořní hegemonii v Zálivu bylo ale jejich počínající spojenectví s Brity, jejichž Východoindická společnost po dohodě s perským šáhem roku 1619 vybuodovala překladiště v přístavu Jask a po příslibu šáha, že budou moci převzít pevnost a přístav na ostrově Hormuz, jej podpořili v boji proti Portugalcům, jejichž posádku společnými silami v únoru 1622 na Hormuzu porazili. Toto vítězství znamenalo počátek britské hegemonie ve vodách Perského zálivu a předznamenalo úpadek zdejší portugalské dominance, jakožto obecně i veškerých jejich aktivit směrem na Východ, obchodní nevyjímaje. Portugalci byli posléze poraženi roku 1625 poblíž

---

¹⁵ Awad, A. A. M. (1985): str. 123-124; Klíma, J. (1999): str. 65.

¹⁶ Awad, A. A. M. (1985): str. 124; Gombár, E. (1999): str. 129.

přístavu Bandar 'Abbás spojenými britskými a nizozemskými silami, načež se zbytkem své flotily zakotvili na dnešním pobřeží SAE, kde v Džulfaru, poblíž dnešního přístavu Rás al-Chajma, vybudovali svá opevnění, jejich vliv ale zdatně slábl, Arabové brzy převzali kontrolu nad svými přístavy, a během dalších desetiletí portugalské aktivity v Zálivu prakticky utichly.¹⁷

Následující události v lokalitě byly především ve znamení soupeření Velké Británie s Nizozemskem, jejichž ambice se v lokalitě stále více střetávaly, od roku 1653 navíc posíleny vzájemným nepřátelstvím, díky Anglo-nizozemským válkám v Evropě. Počáteční převaha Nizozemců ale upadala díky finančním problémům, způsobeným vleklými evropskými konflikty. Britové obnovili své obchodní cesty do Indie, což následně opět utužilo i jejich vztah s Persií, kde opět upevnili svá přednostní práva na dovoz a vývoz zboží do Persie, či přes její území. Politický vliv samotné Persie v Zálivu začal po smrti šáha Abbáse I. upadat. Do konce 18. století byli Peršané vypuzeni ze získaných pozic v Ománu, posléze i z ostrova Bahrajn. Jejich obchodní aktivity díky výhodné poloze na břehu Zálivu nadále pokračovaly.¹⁸

1.1.4. Nástin britsko - arabských vztahů v jihovýchodní Arábii od počátku 19. století

Již výše jsme zmínili, že byla jihovýchodní Arábie politicky velmi rozdrobenou a nestálou lokalitou. Pro vládce kmenových území byla proto klíčovým tématem komunikace v britsko - arabských vztazích, během éry britské hegemonie v Zálivu, otázka ochrany jednotlivých emirátů. Kmenoví vůdcové si často nebyli schopni vytvořit dostatečné vojenské kapacity, zajištění ochrany a bezpečnosti tak byly obecně faktorem, který ovlivňoval a podmiňoval životní podmínky v Zálivu více, než kterékoli jiné vlivy.¹⁹

¹⁷ Awad, A. A. M. (1985): str. 125-126; Axworthy, M. (2009): str. 105; Heard-Bey, F. (1982): str. 271-272.

¹⁸ Awad, A. A. M. (1985): str. 126-130; Axworthy, M. (2009): str. 110; Gombár, E. (1999): str. 129.

¹⁹ Onley, J. (2009): str. 1.

Velká Británie samozřejmě nadále sledovala svůj primární cíl, a to zajistit bezpečnou plavbu svých obchodních plavidel Perským zálivem na cestě z Indického oceánu do Evropy a nazpět. Ve vztahu k území dnešních SAE je první důležitou britskou akcí zásah proti pirátské flotile ovládané klanem Qawásim, sídlícího v přístavu Rás al-Chajma, jehož aktivita v Zálivu vrcholila na počátku 19. století. Ti byli v podstatě lokálním hegemonem a z přístavů na tehdejšími ‚Pirátském pobřeží‘ napadali cizí obchodní plavidla, též podstatně ztěžovali činnost místním obchodníkům, což brzdilo lokální hospodářský vývoj. Během dvou kárných výprav letech 1809 a 1819 byli piráti poraženi a jednotliví šajchové byli posléze roku 1820 donuceni podepsat dohodu zakazující pirátství obecně a zajišťující mírové soužití s Východoindickou společností. Bezpečnost britských plavidel byla zajištěna a začal vzkvétat i místní obchod. Druhotným důsledkem byly i změny v rovnováze sil mezi kmeny na území dnešních SAE, což bude důkladněji probráno ve druhé a třetí kapitole této práce.²⁰

Poměrně oblíbenou reflexí přítomnosti Velké Británie v této lokalitě je obecně tvrzení, že ochrana, potažmo britská nadvláda, byla vládcům emirátů vnucena pod nátlakem ‚shora‘, z pozice síly. Skutečnost byla ovšem mnohdy jiná, ne-li opačná. Šajchové nezřídká sami aktivně podněcovali britské intervence v lokalitě, či vyhledávali přímo její ochranu, apelující na její funkci arbitra či prostředníka při vzájemných jednáních mezi jednotlivými vládci, a samozřejmě také na její námořní vojenskou přítomnost. Její klady se projevíly hned po akcích proti klanu Qawásim, ač tyto zásahy původně sledovaly výhradně britské zájmy. V odpovědi na tyto apely Velká Británie nakonec prostřednictvím série dohod během 19. století postupně převzala odpovědnost za bezpečnost celé lokality jihovýchodní Arábie, co se nynějších Spojených arabských emirátů týče, konkrétně v roce 1835, kmenová území poté vešla ve známost pod názvem Trucial states. Od roku 1853 byly původní smlouvy nahrazeny stálou mírovou dohodou. Obě strany se od té chvíle držely práv a povinností daných jednotlivými dohodami a jejich dodržování bylo

---

²⁰ Gombár, E. (1999): str. 138; Gombár, E. (2004): str. 82-83; Heard-Bey, F. (1982): str.273; Onley, J. (2009): str.1; Sweet, L. E. (1964): 262-280.

základem stability během trvání tzv. ‚Pax Britanica‘ v Zálivu, jak se období britského dohledu v Zálivu také nazývalo.²¹

Nutno ovšem poznamenat, že dohled Velké Británie nad lokalitou jihovýchodní Arábie měl samozřejmě i další, mnohem více jednostranné aspekty. Obzvláště v období od konce 19. století převzala britská správa kontrolu nad vnější politikou emirátů jejich připojením ke svému koloniálnímu panství, nad územím dnešních SAE byl vyhlášen britský protektorát v roce 1892. Tím v podstatě lokalitu Jihovýchodní Arábie izolovala a získala zde v podstatě rozhodující vliv, čehož využívala i nadále, po První světové válce hlavně při ropné prospekci a budování množství leteckých základen, k podpoře svého lokálního postavení, ochraně nalezených ropných zdrojů, a stále i k zajištění bezpečnosti na cestě ke svými koloniím dále na východ.²²

Detailně se působením Velké Británie v lokalitě dnešních Spojených arabských emirátů bude zabývat třetí kapitola této práce, kde bude zároveň popsán vývoj vztahů lokálních vládců s britskou správou, společně s veškerými dopady této koexistence a britských akcí na následující vývoj SAE do moderní podoby.

---

²¹ Gombár, E. (2004): str. 82-83; Onley, J. (2009): str. 1.

²² Gombár, E. (2004): str. 82-83; Onley, J. (2009): str. 1.

2. TRADIČNÍ KMENOVÁ SPOLEČNOST

Následující část práce, v pořadí druhá, se bude věnovat výkladu o životě tradiční kmenové společnosti, přibližně v době, kdy se tato práce začíná děním v lokalitě zabývat i z pohledu historického, tedy od první poloviny 19. st. a prvních britských aktivit přímo v emirátech jihovýchodní Arábie, tehdy vykonaných. Popis života a politické kultury původní společnosti na území dnešních Spojených arabských emirátů bude zapotřebí k utvoření obrazu o výchozím stavu místních společnosti v těchto dobách. Po rozboru místních geografických a klimatických specifik, se práce zaměří na vybrané aspekty politické kultury, na samotný kmenový model společnosti, a především na velmi charakteristické vnější vztahy kmenových vůdců, založené na osobní úctě, vyhledávání a poskytování ochrany, a formující rozličné kmenové frakce a aliance. Jak se později dozvíme, tento osobitý model se pak odrážel i v samotném přístupu lokálních kmenových vůdců k prvním jednáním s britskými politickými představiteli v první polovině 19. století.

2.1. Životní podmínky a adaptace na místní specifika

Z geografického a klimatického hlediska můžeme území dnešních Spojených arabských emirátů rozdělit na tři základní okruhy, dle charakteru území. Dominantním prvkem jsou pouštní oblasti, ty zabírají, jak již bylo v první části řečeno, drtivou většinu území SAE. Jejich kontrastem bylo moře a jeho pobřeží, kam se postupně soustředil skoro všechn život a většina aktivit obyvatelstva nynějších SAE. Posledním dominantním okruhem je pohoří Hadžar, a jemu přilehlé oblasti na východě území Spojených arabských emirátů, které, díky možnostem místních obyvatel, kombinovat více druhů obživy, nabízí zajímavý pohled na výsledek adaptace arabských přistěhovalců, který byl nastíněn již v první kapitole. Popis všech těchto tří prostředí, společně s charakteristickými způsoby obživy, provedou následující podkapitoly. Zde je zapotřebí taktéž učinit krátkou metodickou poznámku k postupu práce. Na několika místech následujícího popisu způsobu života obyvatel,

ve zmíněných třech typech prostředí, je užito přímé citace z mé předchozí bakalářské práce. Ta téma tradiční kmenové společnosti jihovýchodní Arábie, v tomto ohledu velmi, detailně rozvíjí. Určité segmenty z tohoto rozboru budou odcitovány v následujících třech podkapitolách, které se věnují, ve zkrácené podobě, obdobné problematice, a poznatky z obšírnějšího popisu v mé bakalářské práci jsou zde k užítku.

2.1.1. Pouštní oblasti a život v oázách

Jako první, ze tří typů prostředí na území dnešních Spojených arabských emirátů, zmíníme pouštní oblasti. Pouště zabírají drtivou většinu území SAE, přesněji přibližně dvě třetiny jejich celkové rozlohy. Konkrétně se jedná o poušť jménem Rub al-Chálí, ta region dnešních SAE separuje obrovskými vzdálenostmi nekonečných písečných dun od ostatních regionálních center, ať už směrem na jih k Ománu, či do středních nebo severních oblastí Arabského poloostrova, je tedy jakousi přirozenou vnitrozemskou hranicí lokality. Život v těchto drsných vnitrozemských oblastech, pokrytých pouští, je velmi obtížný, ale i přesto se staly tyto končiny domovem a úkrytem pro nejpočetnější kmen Banú Ja's, dále například pro kmeny Manásir, nebo 'Awámir.²³

„Hlavním „sídlem“ Banú Ja's byla oblast s půlměsíčitou řadou menších oáz zvaná Líwá, nacházející se v poušti na jihu dnešního území SAE. Zde bylo v prohlubních mezi dunami kolem nalezených zdrojů vody cca 40 osad, kde byly pěstovány v zahradách datlové palmy, v menší míře zde byly i podmínky vhodné pro pastevectví. Přístup k těmto studnám, tedy i právo u nich napájet zvířata a čerpat z nich, byl velmi důležitým faktorem ovlivňujícím kmenovou politiku. Je ale pravdou, že ne všechny kmeny zůstávaly v těchto malých osadách celoročně a mnozí kočovali do mírnějších podhorských oblastí, kde přečkali letní období s nejvyššími teplotami. Naproti tomu kmen Banú Ja's se po většinu roku pohyboval i s celými rodinami přes obrovské pouštní vzdálenosti, při hledání míst k pastvě či dalších vodních zdrojů. Je ale faktem, že se

²³ Heard-Bey, F. (2001b): str. 102; Heard-Bey, F. (1982): str.9-10; Thomas, B. (1931): str. 1-31.

*v určitých roční dobách pravidelně vracel zpět do své domovské oblasti Líwá.“*²⁴

Taktéž si lze velmi obtížně představit život v poušti, a překonávání větších vzdáleností pouštních oblastí, bez možnosti zastávky, či dlouhodobějšího útočiště, kterými byly pouštní oázy. Z těch je zapotřebí zmínit především lokality al-‘Ajn a Burajmí, na východě území dnešních Spojených arabských emirátů, u hranic s Ománem. Život v nich byl mnohem bohatší, než v oblasti Líwá na jihu SAE. Největší zásluhu na tom pravděpodobně mají mnohem větší zásoby vody, které jsou kritickým faktorem, pro přežití v poušti. Vedle poměrně bohatých zdrojů podzemních vod, které činily místní zemědělskou půdu způsobilější pro obdělávání a mnohem úrodnější, byla velkou výhodou i schopnost místního obyvatelstva tyto vodní rezervy náležitě usměrnit. Tomuto účelu sloužila soustava zavlažovacích tunelů (arabsky afláďž, sg. faláďž). Síť zavlažovacích tunelů přiváděla vodu z podhorských pásem, ta byla dále rozváděna soustavou menších nadzemních kanálů. V pravidelných časových intervalech byla pak vháněna do jednotlivých datlových zahrad. Tato technika umožňovala mnohem intenzivnější pěstování, a tím i větší výnosy jak u datlových palem, tak i jiných plodin, pro tuto oblast exotických, které sem byly dovezeny z jiných oblastí. Můžeme jmenovat fíky, pomeranče, hroznové víno, nebo například granátová jablka. Bohatší klany z kmene Banú Ja’s, zde často kupovaly datlové zahrady, či zakládaly nové. K obstarání těchto zahrad si jejich vůdcové najímaly příslušníky místních kmenů, které se zde usadili v dobách předchozích.²⁵

„Život těchto obyvatel závisel na dvou klíčových činnostech. První bylo zmíněné pěstování datlových palem, které poskytovaly beduínům nenahraditelný zdroj potravy i na dlouhých cestách. Díky mimořádné odolnosti jsou po relativně krátké době ručního zavlažování datlové palmy schopny naprosto se osamostatnit a čerpat vláhu z podzemní vody v oáze a jejich pěstitel je poté jen prořezává a sklízí plody. Druhým

²⁴ Citováno dle: Částka, M. (2009): str. 20-21.

²⁵ Heard-Bey, F. (2001b): str. 177-180; Rutter, E. (1930): str. 512-515; Thomas, B. (1931): str. 1-31.

klíčovým prostředkem k existenci v poušti byl chov velbloudů. Tato zvířata zajišťovala beduínům svým mlékem, při příležitostné porážce i masem, mnohdy jediný zdroj proteinů po celé měsíce a z jeho usně byly vyráběny pytle a jiné doplňky. Velbloudi sloužili jako vynikající, a v podstatě jediný, osobní dopravní prostředek v poušti, taktéž pro transport zboží i stěhování stanových obydlí jednotlivých rodin. Prodej velbloudů (popř. jejich směna za jiné statky) také byl důležitou příležitostí získat jiné zboží. Od velikosti stáda velbloudů se odvíjela váženost jeho majitele, na druhou stranu kladlo větší stádo i vyšší nároky na pastvu, za kterou byli majitelé nuceni cestovat mnohdy velmi daleko od svých domovských oáz s datlovými zahradami. To bylo jedním z hlavních důvodů kočovného způsobu života beduínů.“²⁶

2.1.2. Moře a mořské pobřeží

Přímým protikladem vyprahlé pouště je moře a jeho pobřeží. V Perském Zálivu je moře poměrně mělké, výjimkou nejsou časté korálové útesy a především nebezpečné písečné mělčiny, které mnohdy velmi pohyb větších plavidel v těchto vodách. S pobřežím a pobřežními vodami je přirozeně spojen rybolov, který byl zdejším hlavním zdrojem obživy, společně s možností výtěžku, kterou naskýtal lov perel v mělkých vodách Perského zálivu. Moře bylo hojně využíváno jako komunikační cesta, upřednostňovaná, i na krátké vzdálenosti, před cestováním pouštními karavanami.²⁷ Lze tedy poměrně logicky vyvodit, že se velká část obyvatelstva koncentrovala právě kolem pobřeží, přístavních městech a osadách.

Zprvu ovšem nebyl ruch na pobřeží natolik signifikantním. Až do konce 18. století nebyla na pobřeží Perského zálivu zakládána v podstatě žádná nová sídla. Důvodem byl kritický nedostatek zdrojů pitné vody. Do této doby zde fungovaly tedy pouze již zavedené přístavy v severní části pobřeží, dnešní Rá's al-Chajma a Šárdža. Pobřeží bylo kočovnými kmeny navštěvováno cyklicky, především v zimním období. Zde lovci

²⁶ Citováno dle: Částka, M. (2009): str. 21.

²⁷ Heard-Bey, F. (1982): str.10-11; Lienhardt, P. (2001): str. 114-164.

doplnili své zásoby ulovenými rybami, které byly v sušené formě oživením jejich, jinak prostého, jídelníčku. Toto se ale výrazně změnilo právě koncem 18.století. Tehdy byly nalezeny zdroje pitné vody na ostrově, kde se dnes nachází sídelní město emirátu Abú Dhabí, lze tedy vyvodit, že důležitost lokality, díky nalezeným zdrojům pitné vody, vzrostla natolik, že se vládcové dominantního vnitrozemského kmene Banú Ja's jali přenést na toto místo roku 1790 svou rezidenci ze zmíněné oblasti Líwá.²⁸ Tento přesun kmene Banú Ja's na pobřeží, kde se stal konkurencí klanu Qawásim z Rás al-Chajma, byl jednou z prvních důležitých událostí, měnících poměry a mocenskou rovnováhu v oblasti dnešních Spojených arabských emirátů. Ještě mnohem podstatnější změnu situace na pobřeží ovšem přinesl začátek 19. století, kdy Velká Británie, jak již bylo zmíněno, přistoupila rozhodnutí vyslat svá bojová plavidla proti pirátské flotile, ovládané klanem Qawásim. Zničením jejich flotily je zbavila jejich pobřežní převahy, což napomohlo kmenu Banú Ja's v jeho rozšíření a postupném záboru drtivé většiny území dnešních SAE. To demonstruje i dnešní rozloha emirátu Abú Dhabí, kterou ovládá rod Nahjáhů, pocházející z kmene Banú Ja's. Druhým efektem zničení flotily klanu Qawásim, a následných dohod o zákazu pirátství v Perském zálivu, byla strmý rozvoj lovu perel a obchodu s nimi, který se pak stal hlavním zdrojem výdělků, až do 30. let 20. století.²⁹

„Faktorem, který zapříčinil v životě kmenové společnosti na území Spojených arabských emirátů mnoho důležitých a komplexních změn hospodářského a sociálního charakteru, byl lov perel. Ten se stal nejbohatším zdrojem příjmů té doby, kdy se především indický trh stal významným odbytištěm zásilek přírodních perel vylovených z mělčin Perského zálivu. Vidina výdělků přiváděla jinak původně kočující obyvatelstvo na pobřeží, kde se usazovali a pokoušeli se vylepšit své živobytí prodejem ulovených perel obchodníkům.“³⁰

²⁸ Heard-Bey, F. (1982): str.172-175; Heard-Bey, F. (2001b): str.106.

²⁹ Lienhardt, P. (2001): str. 114-164; Rugh, A. B. (2007): str. 7-11.

³⁰ Citováno dle: Částka, M. (2009): str. 22.

2.1.3. Horské oblasti a východ území SAE

„Východní pobřeží Spojených arabských emirátů, od Hormuzského průlivu a dále po pobřeží Ománského zálivu k nejvýchodnějšímu bodu Arabského poloostrova, lemuje pohoří Hadžar, jež je drsnou dominantou této lokality. Zemědělství je zde možné v omezené míře, naproti tomu je pohoří jakousi přirozenou nehostinnou hradbou, která ztěžuje přístup od moře do vnitrozemí, a je sama o sobě perfektním úkrytem.“³¹

Třetím základním geografickým prvkem území dnešních SAE jsou zmíněné hornaté oblasti. Život místních obyvatel byl převážně usedlý, soustředěný na zemědělství a pastvu. Zde bylo zalidnění jiného charakteru, je sice pravdou, že i zde tepal život především v několika důležitých oázách, pohoří Hadžar bylo ale také poseto větším množstvím malých usedlostí a vesnic, často byly obývány jedním pouze jedním rodem, nebo klanem. Obživou jim poskytovalo zemědělství na stupňovitých terasách, charakteristických pro pěstování plodin v horském terénu. Terasy byly taktéž zavlažovány, zde ale notně zjednodušeným systémem malých kanálů. Obyvatelé se dále věnovali i zmíněnému pastevectví, a to především ovcí a koz.³²

„Komunity na východním pobřeží dnešních Spojených arabských emirátů měli ideální možnost skloubit dohromady rybolov na pobřeží, pastevectví a i zemědělství v oázách se studnami. Vzájemná vzdálenost lokací, které umožňovaly tyto způsoby obživy, zde totiž byla oproti jiným jmenovaným oblastem mnohem menší. Nejvyšší výdělky nicméně plynuly z rybolovu, především lovu ančoviček. Sušené ryby byly distribuovány jako hnojivo v rámci lokality i námořní dopravou do vzdálených oblastí. Vítaným zpestřením potravy se stalo čerstvé či solené maso žraloků a tuňáků. Zemědělské plodiny, datlové palmy i jiné ovoce a zelenina, byly také pěstovány v úzkých „pruzích“ úrodné půdy mezi horským masivem a plážemi na pobřeží.“³³

³¹ Citováno dle: Částka, M. (2009): str. 7.

³² Heard-Bey, F. (2001b): str. 165-170; Rugh, A. B. (2007): str.5-9.

³³ Citováno dle: Částka, M. (2009): str. 25.

Příjmy lokálních kmenových vůdců v celé oblasti dnešních SAE tvořily především zisky z obchodních aktivit, a to i nepřímé, ve formě daní a podílů na zisku, plynoucího z lovu a vývozu perel, těžených na jejich území.³⁴

2.2. Politické aspekty

Následující sekce, a její podkapitoly, bude pojednávat o vybraných politických aspektech původní kmenové společnosti na Arabském poloostrově. Detailně se bude věnovat typické politické kultuře v jihovýchodní Arábii a především modelu ‚ochránce - chráněnc‘, který formoval kmenovou kulturu a politické hodnoty uvnitř, a tím i navenek vztahy lokálních vůdců k regionálním a koloniálním mocnostem.

2.2.1. Tradiční politická kultura

Jak bylo již v první kapitole zmíněno, což nutně platí pro kterýkoli menší státní útvar obecně, byla pro malé emiráty kolem Perského zálivu zásadní a průběžně přetrvávající podmínkou existence záruka bezpečnosti, a tím pádem i jejich vztah, často přímo závislost na regionálních mocnostech. Samotné kmenové státečky, často ovládané jedním malým klanem či kmenem, měly mnohdy jen velmi malé vojenské rezervy, a tak možnosti sebeobranu proti větším útokům z vnějšku byly velmi omezené. Jejich šajchové se proto snažili využít jakékoli možnosti spojení či ochrany pod křídly silnější lokální mocnosti. Mezi samotnými vůdci kmenových území byly vztahy obecně velmi nestabilní a překotné. Ve snaze zajistit pro svůj lid bezpečnost a získat co nejvíce z velmi limitovaných lokálních zdrojů, vznikaly mezi vůdci přechodná spojení a rozličné aliance, často vytvořené *ad hoc* za určitým partikulárním cílem, mimoděk formující i koncept „plouvoucích“ hranic kmenových území, v závislosti na aktuálním stavu jednotlivých spojení. Toto vše bylo podřízeno systému pravidel tradiční kmenové

---

³⁴ Rugh, A. B. (2007): str.8-9.

společnosti, jistým přirozeným místním kodexem, jehož základními principy byl ovlivněn posléze i Pax Britannica.³⁵

2.2.1.1. Vnější vztahy šajchů - model ,ochránce - chráněnc'

V případě hrozícího útoku od silnějšího nepřítele měli vůdcové malých emirátů v jihovýchodní Arábii v podstatě jedinou relevantní možnost záchrany, a to vyhledat ochranu u jedné z regionálních sil. Jak již bylo částečně nastíněno, těmito regionálními silami mohli na počátku 19. století být Osmané, Saúdové, na druhé straně Zálivu též Peršané, anebo přímo v jihovýchodní Arábii vládcové Ománu, či šajchové z klanu Qawásim v emirátech Rá's al-Chajma a Šárdža. Útok mohl být společnými silami odražen, mnohem častěji k němu ale ani nedošlo a nepřítel se rozhodl neriskovat konflikt s novým ochráncem své slabší oběti.³⁶ Zde se dostáváme k jádru a základním principům vztahů mezi kmenovými vůdci jihovýchodní Arábie. V okamžiku, kdy subjekt vstoupil pod ochranu silnějšího regionálního aktéra (tzv. himája), ihned mezi nimi vznikl nevyrovnaný vztah, z něhož pro chráněnce vyplývaly určité závazky podřízenosti či omezení vlastní suverenity za ochranu. Chráněnc byl zavázán rozličnými způsoby prokazovat úctu svému ochránci, který zároveň začal se vstupem do tohoto svazku považovat území chráněnce jistým způsobem za své. Samozřejmě se ve většině případů nejednalo vyloženě o anexi a přímé ovládnutí daného území, tím spíše pokud bylo více vzdáleno. Ochránce jej mohl ale jistým způsobem využívat a obecně bylo tedy území ,závislé'. V určitých případech bylo dokonce akceptovatelnou výjimkou i přijmutí ,ochrany od vlastního nepřítele'. Pokud kmen neobstál při jednání o ochraně s jinou lokální silou, nebo o alianci s více menšími subjekty, bylo přijatelné stát se chráněncem nepřítele samotného, v zájmu předejít jistému zničení v otevřeném vojenském konfliktu. Území se tedy stalo vazalským původnímu agresorovi, místní šajch zůstal u vlády, ale spíše jako obdoba

---

³⁵ Onley, J. (2009): str. 1-2; Rugh, A. B. (2007): 9-14; Sweet, L. E. (1965): str. 1132-1150.

³⁶ Khalaf, S., Onley, J. (2006): str. 199-202; Onley, J. (2009): str. 2-3.

guvernéry zodpovídajícího se hegemonovi.³⁷ Tento stav se dá přirovnat k období protektorátu.

2.2.1.2. Chuwwa

Zvykem byla posléze upravena platba tributu, tzv. ‚daně z ochrany‘, kterou chráněnci svému ochránci platil, souhrnně nazývanou ‚chuwwa‘. Forma tributu byla předmětem jednání, v případě nedohody mohl být přizván jiný šajch, jakožto arbitr. Chuwwa se běžně platila ročně, v různých podobách, od fixního obnosu peněz, či procentuálního podílu na příjmech pokladny chráněnce, přes odevzdání smluvené části rostlinné či živočišné produkce chráněného kmene (datle, koně velbloudi), také formou odvodu mužů do vojenské služby ochránci, což častěji spíš znamenalo účast vojenských sil chráněnce v kampaních po boku ochránce. V originální historické formě se jednalo o jakousi ‚bratrskou daň‘. placenou dobrovolně silnějšímu sousedovi za ochranu. Ten se v ideálním případě stal v podstatě ‚silnějším bratrem‘ chráněncovým. Tento aspekt zůstal jakožto jádro zachován.³⁸

Je samozřejmě pravdou, že ochrana a ‚daň z ochrany‘ - himája a chuwwa - nebyly zdaleka pokaždé předmětem takto oboustranně dobrovolných vztahů. Naopak, často byly také symbolem vnucené politické dominance, kdy silnější lokální soupeř donutil pod pohrůzkou útoku slabší kmeny k placení daně, což se nezdálo stávalo dokonce hlavním způsobem výdělku některých kočovných bojovných kmenů. Ti často objížděli města a různé usedlosti a vybírali tribut pod pohrůzkou útoku, při odmítnutí místního vládce. Usedlíci riskovali opakované razie, či rovnou velký vojenský útok. Chuwwa byla také často aplikována jako mýtné, vybírané kmenem či klanem, který kontroloval území, přes které vedla například důležitá obchodní stezka, pod záminkou zajistit bezpečnost karavan. Nezdálo se tyto praktiky daly přirovnat k výběru výpalného, v obou výše umíněných případech.³⁹

³⁷ Gombár, E. (2004): str. 15; Onley, J. (2009): str. 2-3; Sweet, L. E. (1965): str. 1132-1150.

³⁸ Onley, J. (2004): str. 42-43; Onley, J. (2009): str. 2-3; Sweet, L. E. (1965): str. 1132-1150.

³⁹ Onley, J. (2004): str. 42-43; Onley, J. (2009): str. 2-3; Sweet, L. E. (1965): str. 1132-1150.

Zákony ochrany, a daně z této ochrany, byly tedy jakýmsi zastřešujícími pojmy, komplexem zvyklostí, který v sobě skrýval principy politické dominance a hierarchie kmenové společnosti v jihovýchodní Arábii, jejichž jádro zůstalo od předislámských dob do počátku 19. století podobné. Osobní čest šajchů a úcta byla ústředním bodem, a mnohdy tou nejdůležitější vnitřní motivací, která udržovala tento systém živým a posilovala vazby v něm. Pokud slabší kmen vyhledával ochranu, bylo pro silnější lokálního aktéra ctí mu ji poskytnout a v očích ostatních kmenových vůdců to ochránci přidávalo na respektu a váženosti, v opačném případě, po odmítnutí žádosti o ochranu, pověst šajcha utrpěla. Zákony cti, i odpovědnost za její udržení, šly dokonce ještě dál. Chráněnci si nemohl dovolit, cokoli si zmanul, byl odpovědný za své akce svému ochránci, který byl ale za akce svých chráněnců odpovědný navenek. V případě, že měl jeden z lokálních politických aktérů roztržku s jiným chráněncem, bylo zapotřebí, aby svůj problém řešil s ochráncem dotyčného, který sice držel patronát nad jeho ochranou, ale i odpovědnost za jeho akce. Z časového hlediska měly vztahy ochránců s jejich chráněnci různě dlouhé trvání, záleželo na ‚síle‘ obou kmenů a jejich vůdců, též i na trvání případné vnější hrozby. Pozorovatel tak mohl být svědkem jak velmi krátkých spojení a výše popsaných ‚patronátů‘, tak i dlouhá léta, či dokonce celé generace, trvajících podřízenost slabších kmenů a klanů, v zájmu jejich vlastního přežití. Výstupem tohoto systému byla velmi specifická a živá politická kultura, charakteristická pro oblast jihovýchodní Arábie. Tyto kulturní a politické vzorce formovaly posléze i vztah a očekávání kmenových vůdců od Velké Británie, která se v lokalitě začala od počátku 19. století více angažovat.⁴⁰

---

⁴⁰ Khalaf, S., Onley, J. (2006): str. 199-202; Onley, J. (2004): str. 42-43; Onley, J. (2009): str. 2-3.

3. PAX BRITANICA

Následující kapitolu lze pokládat za stěžejní část této práce. Pojednává o nadvládě Velké Británie v Perském zálivu, a celém období ‚Pax Britannica‘, od prvních zásahů britské flotily, po stažení Velké Británie ze Zálivu a vznik Spojených arabských emirátů.

3.1. Zájmy Velké Británie v lokalitě Perského zálivu

Pax Britannica byl v lokalitě Perského zálivu ustanoven skrze sérii dílčích dohod o námořní ochraně, který souhrnně označujeme jako ‚Námořní příměří‘. Smlouvy byly s jednotlivými emiráty na pobřeží Zálivu podepisovány od první poloviny 19. století, v případě dnešních Spojených arabských emirátů konkrétně v roce 1835, jak již bylo předesláno v první kapitole této práce. Tatáž kapitola též nastínila budoucí vztah lokálních vůdců k Velké Británii. Její zájmy byly v Perském zálivu před 19. stoletím v podstatě omezeny na tři oblasti. Stěžejní bylo zabezpečení námořních cest z indické Bombaje do Přístavu Basra, dále propojení této trasy přes Aleppo až do Velké Británie, v neposlední řadě pak lokální obchodní svazky Východoindické společnosti v Iráku, Íránu a Ománu. Co se týče jihovýchodní Arábie, britské zájmy se zprvu omezovaly na obchodní aktivity a bezpečné kotvení v přístavu Maskat, hlavním městě dnešního Ománu.⁴¹

3.2. První akce námořních sil a konsolidace vlivu ve vodách Perského zálivu

Změna přišla na konci 18. století, se zvýšenou aktivitou pirátů z dnešního pobřeží Spojených arabských emirátů. Vedeni šajchy klanu Qawásim, především z přístavů Rá's al-Chajma a Šárdža, napadali piráti plavidla plující v Perském zálivu. Kromě rabování plavidel piráti těžili též z vybírání ‚daňe za ochranu‘, ve smyslu, jak byla také popsána v druhé kapitole této práce, tedy poplatků za průjezd, vybíraných pod pohrůžkou násilí. Po vyvrcholení těchto aktivit vyslali Britové proti těmto lokálním

---

⁴¹ Onley, J. (2009): str. 3; Peterson, J. E. (2009): str. 278-280.

silám dvě kárné výpravy v letech 1809 a 1819, následně pak v roce 1820 přiměli jejich představitele, společně s ostatními lokálními kmenovými vůdci, podepsat dohodu o zákazu veškerých pirátských aktivit. Ta vešla ve známost jako ‚Všeobecná dohoda‘.⁴² Po ustanovení této dohody zřídila vláda Britské Indie post ‚Politického agenta pro dolní Perský záliv‘, původně sídlícího na ostrově Qišm v Hormuzském průlivu. Jeho úkolem bylo zprostředkovávat a řídit vztahy s jednotlivými lokálními vůdci, dohlížet na dodržování Všeobecné dohody a zaštiťovat tím ochranu plavidel v pod vlajkou Britské Indie v této lokalitě. Hned o dva roky později, v roce 1822 se tento úřad sloučil s postem residenta v Bušehru, který sídlil ve stejnojmenném přístavu na pobřeží Persie. Splynutím vznikla jednotná pozice Politického residenta v Perském zálivu, který měl pak od 50. let 19. století na starost vztahy Velké Británie v celé oblasti Perského zálivu. Sídlo přetrvávalo v Bušehru do roku 1946, poté se přesunulo do Bahrajnu. Je ale pravdou, že sám tento nejvyšší úředník navštěvoval jednotlivé emiráty na pobřeží Zálivu jen občas. Osobní návštěvy residenta u kmenových vůdců v podstatě nahradila síť politických agentů, residentových zástupců, kteří u jednotlivých šajchů přebývali, nebo je velmi často navštěvovali. Co se budoucích SAE týče, tito zástupci udržovali vztahy v emirátech Dubai, Abú Dhabí a Šárdža, v prvních dvou jmenovaných byl zástupci přítomni až do roku 1971, tedy v podstatě do založení federace Spojených arabských emirátů, v Šárdže politický zástupce setrval do roku 1953. Tito úředníci během častých setkání, formálních i neformálních, udržovali kontakty s lokálními vůdci, dohlíželi nad dodržováním smluv a prosazováním britských zájmů v lokalitě.⁴³ K podpoře prosazování britských zájmů a dodržování závazků Všeobecné dohody byla vládou Britské Indie v Bombaji hned od roku 1821 zřízena flotila přímo za účelem patrol v Perském zálivu.

---

⁴² Gombár, E. (2004): str. 82-83; Onley, J. (2009): str. 3-4; Sweet, L. E. (1964): 262-280.

⁴³ Onley, J. (2009): str. 4.

3.3. Apely kmenových vůdců na britskou ochranu a váhavost Velké Británie

Účinek britské přítomnosti v lokalitě byl signifikantní, což si kmenoví vůdcové v jihovýchodní Arábii záhy začali uvědomovat a podnikat kroky k zajištění přímé britské ochrany jejich plavidel a pobřežních vod. Již v předchozích kapitolách byl nastíněn vedlejší, ačkoli přirozeně očekávatelný, efekt Všeobecné dohody z roku 1820. Zákaz pirátství, který fakticky vedl k poklesu námořních razií, zapříčinil strmý rozvoj lovu perel a obchodu s nimi. Vzhledem k tomu, že bylo toto odvětví jedním z hlavních zdrojů příjmů, začala lokalita výrazněji hospodářsky prospívat. Tento účinek byl nadále motivací snah lokálních vůdců vyjednat s Velkou Británií také přímou ochranu jejich vlastních plavidel, kromě dohledu nad obchodními cestami Východoindické společnosti a obecně nad bezpečností v Zálivu. Přihlédneme-li zde k výkladu v druhé kapitole, přesněji tedy k popisu politické kultury a typického modelu ‚ochránce - chráněnc‘, lze nyní již poměrně jistě říci, že počáteční podoba Pax Britannica a vztahů kmenových vůdců s britskou místní reprezentací byla opravdu do značné míry ovlivněna místními politickými a kulturními zvyklostmi. Hned první z těchto apelů na britskou ochranu totiž proběhly způsobem, pro lokální politickou kulturu zcela vlastním. Krátce po zavedení Všeobecné dohody v roce 1820 nabídli přední obchodníci s perlami z emirátu Šárdža Britům ‚daň za ochranu‘ - tedy poplatek chuwwa, v podobě jak jsme jej právě v druhé kapitole popsali. Za určitý obnos žádali od britské stálé flotily permanentní vojenskou přítomnost u mělčin, kde se perly lovili. Podobných žádostí zaznamenala britská reprezentace v Zálivu doslova desítky, nejčastěji právě z pobřeží dnešních Spojených arabských emirátů, dále z Bahrajnu, a v menší míře žádali také vůdcové Ománu a Kuvajtu. Zpočátku se ale vláda Britské Indie v Bombaji stavěla k těmto apelům zamítavě. Britové byli zdrženliví z důvodu nízké návratnosti výdajů, spojených s těmito akcemi, které by několikrát převýšily příjmy z poplatků za ochranu. Až později byly

odsouhlaseny první takovéto ochranné patroly britské flotily, nicméně šlo spíše jednorázové akce, než o dlouhodobější obecné dohody.⁴⁴

Váhavost britských lokálních představitelů měla i další příčiny. Pokud by přijali emiráty na pobřeží Perského zálivu pod svou ochranu, obávali se, že by mohli být zataženi do nestálých politických dějů a mocenských třenic kmenových vůdců na pevnině. Druhým aspektem bylo již zmíněné ekonomické hledisko, jelikož by zajištění ochrany emirátů vyžadovalo navýšení lokálních vojenských rezerv, což by byla další zátěž pro pokladnu vlády Britské Indie. Dle zkušeností ze správy vazalských států v Indii se též dalo očekávat, že s přímou podporou a ochranou britské reprezentace v Zálivu, by se vlády lokálních kmenových vůdců mohly stát více autokratickými, v krajních případech zcela despotickými, a již by toliko nezávisely na podpoře vlastních rodů i obyvatelstva obecně. V takovýchto podmínkách již nebývá daleko k nespokojenosti obyvatelstva, či dokonce k otevřenému odporu nebo nepokojům. Tyto protichůdné tendence by pak mohly přímo ohrozit i samotné smlouvy a zájmy Velké Británie na daném území. Obecně by britský resident ztratil původní politickou pozici v Perském zálivu jako celku, pokud by přešel k bezvýhradné ochraně některých území. Britští političtí představitelé se také v podstatě obávali, že by na své bedra převzali garanci existence a legitimacy vlády v těchto územích. Dále, z čistě vojenského hlediska, odmítali Britové garantovat ochranu ve větším rozsahu, než „na dostřel lodního kanónu“. Jinými slovy, poučení z vysokých ztrát, a s nimi spojených vysokých nákladů, po pozemní expedici do Ománu v letech 1820 - 1823, se britští velitelé již zdráhali užívat pozemního vojska a chtěli se omezit pouze se na využití námořní flotily. V jednom konkrétním případě, ač se přímo netýká území SAE, bylo ale i toto jistým problémem. Nedaleký ostrov Bahrajn by byl, dle definice rozsahu ochrany z moře, chráněn v podstatě na celém své území, což by de facto znamenalo plnou ochranu. To by ale velkou Británii stavělo do nepříznivé pozice hned vůči několika regionálním mocnostem. Ostrov Bahrajn totiž

---

⁴⁴ Onley, J. (2009): str. 5; Peterson, J. E. (2009): str. 280-281.

deklarovali jako sféru svého vlivu ománský sultán z Maskatu, dále emír z Nadždu a Hasá', a nakonec i Persie a Osmanská říše. Britové se tedy správně obávali konfliktu, pokud by k ochraně Bahrajnu přistoupili, a to bylo motivem jejich počátečních odmítavých postojů.⁴⁵

Zde je zapotřebí poukázat na jistá pravděpodobná nedorozumění, která mohla přispět k neochotě britské reprezentace v Perském zálivu přijmout roli ochránce kmenových území. Dle britského pojetí vycházel koncept ochrany ze schopnosti ochránce poskytnout fyzickou záštitu svým chráněncům, jinými slovy, reálná palebná síla ochránce by zaručovala bezpečnost, případní útočníci by tedy byli odrazeni hrozbou vlastního zničení, v případě přímé vojenské konfrontace. Arabský koncept byl naproti tomu navíc založen na chráněncově úctě a respektu ke cti a k pozici svého ochránce. Konkrétně, jak bylo detailně popsáno v druhé kapitole práce, by v případě konfliktu lokálních vůdců, kteří by oba byli současně chráněnci Velké Británie, bránil tento vztah vzájemnému útoku a zároveň by postavil zástupce Velké Británie do role prostředníka řešení sporu a garanta dodržení výsledné úmluvy. Oba chráněnci by posléze měli, již jen z pozice úcty ke společnému ochránci, tedy k Velké Británii, zaručeno neútočení druhé strany předchozího sporu. Z tohoto pohledu se zdá, že první političtí zástupci britské vlády sice byli ochotni přijmout role mediátorů při jednání znesvářených stran, díky neporozumění arabskému konceptu ale již odmítali přijmout roli garanta, a tím v podstatě i roli ochránce v arabském pojetí. Mnohá jednání lokálních kmenových vůdců díky absenci takového garanta krachovala, zároveň odmítavý postoj Britů k prvním žádostem o ochranu nezřídka patrně vyústil v pocit frustrace a dehonestace kmenových vůdců, z nenaplnění představ o jejich čestné pozici, jakožto chráněnců Velké Británie.⁴⁶

3.4. První přechodné dohody o námořním příměří

Váhavost britských zástupců v Zálivu byla nicméně během následujících let prolomena. První vládce, který fakticky získal ochranu

---

⁴⁵ Onley, J. (2009): str. 5-6.

⁴⁶ Onley, J. (2009): str. 6.

britské flotily, byl sultán z Maskatu, po opakujících se žádostech, které byly podloženy soudobou expanzí Sa'údů do vnitrozemí Ománu. Británie se samozřejmě obávala ztráty vlivu v místních přístavech, především v Maskatu samotném, a v roce 1829 vláda odsouhlasila svůj budoucí lokální postoj ochránce a udělila ochranu Maskatu. Kmenová území, které dnes tvoří Spojené arabské emiráty, se dočkala částečné ochrany od května roku 1835. Tehdy se jednalo o zkušební dohodu o příměří, která zakazovala vedení války na moři, během každoroční sezóny lovu perel, tedy šestiměsíčního období, od května do října tohoto roku. Zahrnuty byly dnešní Dubaj, Abú Dhabí, a emiráty pod vedením Qawásimovců, tedy Rá's al-Chajma, Šárdža a Lindža, nynější íránský přístav Bandar Lindža, tehdy pod vlivem klanu Qawásim. Těchto prvních jednání na ostrově Qišm se na straně Britů zúčastnil poručík Samuel Hennell, jakožto tehdejší politický zástupce vlády Britské Indie, na straně Arabů pak šajch Sultán bin Saqr al-Qásimí, za klan Qawásim, a Šachbút an-Nahján, otec a vyslanec tehdejšího vládce emirátu Abú Dhabí. Po ochotě obou stran dohodnout se na všeobecném námořním příměří, na zmíněné šestiměsíční období, se k jednání připojili i další vládcové, šajch Ubajd bin Sa'íd Ál Maktúm z Dubaje a vládce Adžmánu, šajch Rašíd Ál Nu'aimí. Dohoda byla podepsána 21. května 1835.⁴⁷

3.4.1. Podoba příměří z roku 1835

Společná dohoda, kterou zástupci Velké Británie a emirátů na pobřeží Perského Zálivu v květnu 1835 podepsali, měla několik základních bodů, které nyní stručně rozebereme.

První, a stěžejní bod dohody, zavazoval vládce k zastavení veškerých nepřátelství a aktů agrese na moři. Z druhého bodu vyplývala povinnost v plném rozsahu nahradit poškozeným jakékoli škody, plynoucí z porušení tohoto příměří. Následně byla též odsouhlasena úmluva, že případný poškozený nebude útok opětovat, ale oznámí jej garantovi dohody, tedy Velké Británii, skrze jejího lokálního politického zástupce.

---

⁴⁷ Onley, J. (2009): str. 6-7; Peterson, J. E. (2009): str. 280-281

Stejně tak byla definována nutnost, oznámit garantovi obnovení nepřátelských vztahů po vypršení dohody. Britové byli z pozice garanta zavázáni dohlížet na všechny body příměří, vynucovat jeho dodržování, a případně zajistit a dojednat nápravu případných škod mezi znesvářenými stranami. V dohodě byla implicitně zahrnuta britská role, jako prostředníka jednání a ochránce účastníků navenek. Období první dohody proběhlo zcela bez incidentů, poručík Samuel Hennell následně reportoval o obecném nadšení pro kladné účinky námořního příměří, a to ze všech koutů a přístavů na pobřeží emirátů, jejichž vládcové dohodu s Velkou Británií podepsali. Strany dodržely své závazky v plném rozsahu, dá se říci, že zde došlo k uvedení arabského politického modelu ‚ochránce - chráněnci‘ do praxe, i s veškerými výhodami, z něj plynoucími. Tato první dohoda definovala podobu tomu, co se později nazývalo ‚Trucial system‘, a v podstatě definovala základy na kterých byl postaven Pax Britannica v Perském Zálivu.⁴⁸

3.4.2. Cesta ke stálé mírové dohodě

V dubnu následujícího roku 1836 nabídli Britové kmenovým vůdcům obnovu dohody o příměří pro následující sezónu. Britský politický zástupce se dočkal jednohlasného souhlasu všech původních účastníků, k dohodě se nově připojil také šajch emirátu Umm al-Qajwajn, který původně pod nadvládou klanu Qawásim a nyní získal svou nezávislost. Během dalších období se obnovení dohody o námořním příměří stalo každoroční záležitostí. Šajchové, stejně jako britští představitelé, si byli velmi zřetelně vědomi přínosu těchto společných smluv, především ekonomická oblast vykazovala nárůst během každoročních období míru, navíc se již začalo projevovat společné úsilí lokálních kmenových vůdců o konsensus, šajchové apelovali navzájem, jeden na druhého, i v otázkách dodržování dohody. Hned na konci druhého příměří, na podzim roku 1836, podal šajch Sultán z emirátu Šárdža podnět k rozšíření těchto dohod o příměří i během zimního období, což by v podstatě znamenalo nepřetržité v příměří. Tento první návrh stálou na mírovou dohodu byl

---

⁴⁸ Onley, J.(2009): str. 7; Peterson, J. E. (2009): str. 280-281

ovšem odmítnut britským residentem majorem Jamesem Morisonem, s vysvětlením, že vláda Britské Indie nemá dostatečné prostředky k zajištění garance nepřetržité mírové dohody. Navíc Velká Británie vyjádřila jistou obavu z nepřetržitého příměří, v tom smyslu, že tato období, mimo dohodu o zákazu agrese, v podstatě dávala možnost lokálním vůdcům vyřešit své spory, ať už jakýmkoli způsobem. Pokud by tato možnost přijetím stálé dohody zanikla, předpokládali zprvu britští představitelé, že by skrytá nepřátelství pod rouškou stálé dohody o příměří o to více doutnala, což by mohlo vést až ke kolapsu celého systému mírových dohod a obecně idey, na které bylo toto ‚cyklické‘ příměří postaveno. Roku 1838, při třetím obnovení námořního příměří, došlo k opětovnému apelu lokálních vůdců na zavedení nepřetržité mírové dohody ústy šajcha Sultána al-Qásimího, nicméně bylo ze zmíněných důvodů Brity znovu odmítnuto. Vládcí emirátů ale i nadále každoročně podněcovali nové, dle požadavků tentokrát již dvanáctiměsíční, dohody o námořním příměří, až roku 1843 uspěli v jednání o stálé dohodě, zaručující námořní příměří pod britským patronátem, a to na následujících deset let. Dle reflexe místních britských úředníků již vládcové emirátů v těchto letech prakticky otevřeně spolupracovali na udržení dohod a jejich zájem, na budoucí společné dohodě o nepřetržitém příměří, byl také stále zřetelnější. I desetiletá mírová dohoda z roku 1843 proběhla, kromě drobných výkyvů, bez závažnější komplikací. Britští političtí zástupci v Zálivu již chápali, že jejich původní obavy z udržitelnosti nepřetržitého příměří byly, dá se říci, neopodstatněné.⁴⁹

3.5. Vznik ‚Pobřeží příměří‘

V roce 1853, pouze sedmnáct let od návrhu na první šestiměsíční přechodné období, sezval tehdejší britský politický resident vládců emirátů z pobřeží dnešních SAE k jednání a k podpisu ‚Stálého námořního příměří‘. Dohoda byla jednomyslně přijata a pobřeží, jenž bylo původně ovládáno klany pirátů, vešlo ve známost jako ‚Pobřeží příměří‘,

---

⁴⁹ Onley, J. (2009): str. 7-9.

anglickým ekvivalentem ‚Trucial Coast‘, a emiráty na tomto pobřeží Britové od tohoto roku souhrnně nazývali ‚Trucial States‘. Kromě těchto kmenových území, která jsou dnes sdružena ve federaci Spojených arabských emirátů, byl k Stálému námořnímu příměří přizván též Bahrajn v roce 1861, emirát Kuvajt se k dohodě připojil roku 1899, Katar k dohodě přistoupil až v roce 1916.⁵⁰

3.6. Britský protektorát

Po podpisu Námořního příměří podepsali vůdcové Trucial states s vládou Britské Indie v Bombaji ještě další řadu smluv. Z nich nejpodstatnější jsou především ‚exkluzivní smlouvy‘, které šajchové kmenových území, která dnes tvoří Spojené arabské emiráty, podepsali v letech 1888 a 1892. Tyto dokumenty vůdce emirátů zavazovaly k dodržování jasně daných vztahů, definujících především obchodní, politické a vojenské interakce, a to výhradně s vládou Britské Indie, které pak měli nadále postoupit kontrolu nad veškerými jejich vnějšími zahraničními záležitostmi. Podepsáním těchto exkluzivních dohod se změnil právní status těchto emirátů, z hlediska mezinárodního práva, na ‚státy pod britskou ochranou‘, tedy na území, pod částečnou britskou dominancí. Tato území tedy můžeme po podepsání dohod od roku 1892 považovat za britský protektorát.⁵¹

Později se dozvíme, že Britové mnohdy nezůstali jen u částečné dominance. V zájmu podpory svých aktivit na území dnešních SAE nezřídka zasahovali i do vnitřních politických dějů, čímž nejen ovlivňovali politickou stabilitu, ale i samotnou politickou kulturu, která se posléze zásadně změnila.

3.6.1. Upevňování pozic na počátku 20. století a období 1. světové války

Ačkoli tedy vládcové emirátů v jihovýchodní Arábii zůstávali oficiálně jejich hlavami, nový status nyní jejich kmenová území

---

⁵⁰ Onley, J. (2009): str. 9.

⁵¹ Gombár, E. (2004): str. 83; Onley, J. (2009): str. 10.

konstitučně zařadil do impéria Britské Indie a obecně tak vstoupily do několik desetiletí trvající éry existence pod Britskou korunou. Zároveň se budoucí Spojené arabské emiráty v tu chvíli, tedy koncem 19. století, připojily k soustavě států, pod přímou či nepřímou kontrolou Velké Británie, které v podstatě fungovaly jako nárazníková pásma podél námořních cest, spojujících Velkou Británii s Britskou Indií.

Nynější Spojené arabské emiráty nikdy nebyly kolonií v pravém slova smyslu, ale jejich předchůdce, tedy tzv. Trucial states, byly absorbovány do soustavy území pod nadvládou Velké Británie, tvořené s velmi konkrétním cílem. Tato území, v přeneseném slova smyslu, tvořila tzv. ‚cordon sanitaire‘, volně přeloženo jakousi ‚ochrannou zástěnu‘, která izolovala vliv ostatních mocností na strategické oblasti, podél pobřeží těchto námořních cest, které byly i nadále zásadními dopravními tepnami, pro obchodní kontakt Velké Británie s jejími východními koloniemi. Zmíněné exkluzivní smlouvy totiž na těchto strategických územích v podstatě legitimizovaly přednostní britské postavení, a zároveň, dá se říci, přímo vylučovaly vliv jakýchkoli jiných mocností. Obzvláště období, které předcházelo První světové válce, bylo pro Velkou Británii uzavíráním takovýchto exkluzivních dohod s vůdci emirátů na pobřeží Perského Zálivu natolik charakteristické. Příkladem motivace Britů pro urychlení dohod mohl být například i Německý plán výstavby Bagdádské železnice, spojující Bagdád s Istanbulem. Dle plánu měl být její konečnou stanicí emirát Kuvajt, což by železnici přímo propojilo s Perským zálivem a citelně ohrozilo britskou lokální dominanci. Ostatním tehdejšími mezinárodními aktéry, vedle Německa také jmenovitě Osmanské říši, Francii a Rusku, měly tedy být těmito smlouvami znemožněny v podstatě veškeré taktické manévry, čímž je míněno především budování přímořských základů a ovládnutí strategických přístavů. To by bylo přímou hrozbou pro kontakt Velké Británie s Britskou Indií. Další příkladem účelu exkluzivních smluv bylo zamezení obchodu se zbraněmi, či obecně pohybu jakékoli zbrojní techniky, bez britského vědomí. To se týkalo především citlivých míst na okraji tehdejšího Britského impéria, například dnešní íránské provincie Balúčistán, či oblastí dále

v Afghánistánu. Tato místa, na okrajích území pod britskou nadvládou, byla důrazně sledována. Tok vojenského materiálu do problematických míst přes emiráty pod britským protektorátem byl kontrolován dohodami, tentokrát z roku 1902, které absolutně zakazovaly import zbraní, ať už za účelem obchodu s nimi v lokalitě, nebo dalšího exportu. Stejně tak povolení k lovu perel bylo britskými politickými zástupci udělováno pouze místním obchodníkům z emirátů, s jejichž vládci byli Britové v kontaktu. Veškeré diplomatické aktivity a opatření byly tedy podřízeny zachování britského postavení v Perském Zálivu, tedy i kontrole místních zdrojů, a bezpečnosti námořních cest do Britské Indie.⁵²

I v následující letech, od podpisu exkluzivních smluv až do objevu ropy v první polovině 20. století, se britská politika vůči vůdcům kmenových území v jihovýchodní Arábii, tedy i šajchům nynějších Spojených arabských emirátů, jakožto států v rámci zmíněné ‚cordon sanitaire‘, řídila následujícími premisami. V první řadě Britové hodlali zachovat nezávislost těchto kmenových států, dokud je na těchto územích dodržováno právo, či obecně udržován jakýkoli legitimní místní systém či řád, tolerovaný obyvatelstvem. Z výše zmíněného tedy obecně vyplývá, že se zástupci Velké Británie zprvu chtěli vyvarovat zásahů do vnitřního politického prostředí emirátů. Zároveň bylo ale pro Brity zapotřebí udržet kontrolu nad zahraničními vztahy těchto zemí, aby zamezili ostatním mocnostem v získání jakýchkoli privilegií, či dokonce dominance, která by mohla vyústit v reálné ohrožení britských politických a obchodních aktivit v lokalitě.⁵³

Impulzem pro výraznější změnu britské politiky v Perském zálivu byl až objev ropných zásob v meziválečném období. Rozvoj prospekce v lokalitě započal ve 30. letech 20. století, co se týče Spojených arabských emirátů, k nálezu poprvé došlo konkrétně v Abú Dhabí, v roce 1958. Toto mělo více důsledků, první bylo samotné rozhodnutí Velké Británie udržet svou přítomnost v Perském Zálivu i po jejím stažení

---

⁵² Heard-Bey, F. (2001a): str. 117; Onley, J. (2009): str. 11.

⁵³ Heard-Bey, F. (2001a): str. 117; Onley, J. (2005): str. 42; Onley, J. (2009): str. 11; Peterson, J. E. (2009): str. 283-284.

z Indie, po zisku její nezávislosti v roce 1947. V původním kontextu by tato území, zajišťující ochranu podél cest do Britské Indie, jinak ztratila svůj hlavní strategický význam, ten byl nicméně vystřídán nutností ochránit zdroje ropy, nalezené také v dnešních Spojených arabských emirátech. Logickým důsledkem byl posléze i vstup britských jednotek na pevninu, oproti původní striktně námořní ochraně, upřednostňované od počátku 19.století, a budování mnohých základen napříč Perským zálivem od první poloviny 20. století.⁵⁴

3.7. Krize meziválečných let a první nálezy ropných zásob

Ani region jihovýchodní Arábie se nicméně nevyhnul dopadu světové hospodářské krize v období meziválečném. Pokles lokálních obchodních aktivit odrážel celkovou vyčerpanost, po skončení První světové války, kterou následně prohloubila i recese na světových trzích. Ten nejničivější efekt pro lokalitu dnešních Spojených arabských emirátů však měl vynález uměle kultivovaných perel, který přišel z Japonska. Takovéto produkci nebyl schopen místní trh odolávat, zároveň byla možnost odbytu místních obchodníků zúžena vysokým daňovým zatížením na dovoz této luxusní komodity, které později, po Druhé světové válce, navíc zavedla nově nezávislá Indie. Lokální hospodářské aktivity začaly citelně upadat, mnoho obchodníků zbankrotovalo, nebo žilo na hranici chudoby.⁵⁵ Budoucí nálezy ropného bohatství nicméně lokální hospodářství opět pozdvihly, což nakonec vyústilo období strmé hospodářské konjunktury.

3.7.1. Počátky ropné prospekce

Jak již bylo zmíněno na konci předcházející kapitoly, ropný průzkum na území dnešních Spojených arabských emirátů započal ve 30. letech 20. století. Britové již během První světové války zjistili, že lokalita Perského zálivu skýtá veliké ropné bohatství, ve formě suchozemských nalezišť na přilehlých územích, i ložisek přímo v mělkých vodách Zálivu.

---

⁵⁴ Onley, J. (2009): str. 11.

⁵⁵ Heard-Bey, F. (2001a): str. 120; Seccombe, I. J. (1983): str. 4-5; Rugh, A. B. (2007): str. 8.

Dalo se očekávat, že ani toto se neobejde bez britské snahy zajistit si vliv nad manipulací s tímto bohatstvím, a tak, mezi únorem a květnem roku 1922, došlo k podpisu další série exkluzivních dohod mezi lokálními vůdci a britskými politickými zástupci. Tyto smlouvy stanovily, že vůdcové emirátů neodsouhlasí udělení koncesí na těžbu ropy na svém území nikomu jinému, než společností stanoveným Velkou Británií. První průzkumné vrty se v lokalitě dnešní SAE objevily ale až během zmíněných 30. let. Do té doby byly britské naftařské společnosti vytíženy v lokalitách, kde již byla ropa nalezena a započala těžba, tedy především Iráku a Persii. První společností, která podepsala s lokálními vůdci koncese o těžbě ropy, byla D'Arcy Exploration Company. Tato dceřinná firma Anglo-perské naftařské společnosti podepsala během roku 1935 první předběžné dohody o těžbě s představiteli všech vládců dnešních SAE, vyjma emirátu Umm al-Qajwajn. Tyto smlouvy byly posléze postoupeny společnosti Petroleum Concessions Ltd., která původně spadala pod Iráckou naftařskou společnost. Jednání zástupců firmy s lokálními vůdci byla mnohdy velmi obtížná a často si vyžádala zásahy britských politických residentů. První úspěšná smlouva byla stvrzena roku 1937 s vládcem Dubaje. Během následujících let byly postupně podepsány koncese s ostatními vládci dnešních SAE, poslední smlouva byla stvrzena roku 1952, s vůdcem emirátu Fudžajra. Těžební aktivita v lokalitě se naplno rozběhla po skončení Druhé světové války, první vrtné soupravy byly uvedeny do provozu v emirátu Abú Dhabí v roce 1950. První podstatnější nález na sebe nicméně nechal čekat až do roku 1959, kdy byla první větší ložiska nalezena právě u pobřeží Abú Dhabí, o rok později i v poušti téhož emirátu. První export ropy následoval na počátku 60. let. Úspěšná těžba proběhla i na dalších místech dnešních SAE, ač v mnohem menší míře. Ropa byla nalezena v emirátech Dubai, Šárdža a Rá's al-Chajma. Ve zbývajících třech emirátech těžební společnosti žádná naleziště neobjevily.⁵⁶

---

⁵⁶ Heard-Bey, F. (2001a): str. 118-119; Rugh, A. B. (2007): str. 8.

3.8. Období po 2. Světové válce a cesta ke vzniku Spojených arabských emirátů

Ve světle výše popsaných událostí, se po konci Druhé světové války musela britská politika v lokalitě Perského zálivu nutně změnit. Stažení Britů z Indického subkontinentu bylo klíčovou událostí pro následující fungování a život Britského impéria. Již v předchozích kapitolách byla vícekrát zdůrazněna a definována důležitost Perského zálivu, a tím i přilehlých území na jeho pobřeží, jakožto důležitý strategický bod na spojnici Velké Británie se svým impériem v Indii, z hlediska obchodního, logistického a samozřejmě i vojenského. Postupně si Velká Británie pomocí exklusivních smluv zajistila podporu a výhradní práva na většině území podél těchto námořních cest, včetně dnešních Spojených arabských emirátů. Z tohoto pohledu by se dalo logicky vyvodit, že po konci britského koloniálního panství v Indii tato lokalita ztratí svůj původní význam, nicméně opak byl pravdou. Perský záliv držel v rámci ‚území na východ od Suezů‘ stále vysokou prioritu. Důvodů k tomuto bylo více. Ačkoli systém britských držav a kolonií v Indickém oceánu již vykazoval známky počínající dezintegrace, stále bylo důležité udržet komunikační kanály k územím pod britskou nadvládou, která se nacházela v jihovýchodní Asii a na Dálném východě. Stejně tak Studená válka, a snaha zabránit teritoriálním ziskům či možné místní dominanci komunistického Východního bloku, velely Velké Británii udržet svou nadvládu v Perském zálivu. Nad tyto faktory ovšem vyčnívala silná ekonomická motivace k udržení vlivu v Zálivu, kterou byla ropná ložiska. Toto potvrdila i důsledná vojenská ochrana těchto potenciálních nalezišť britskou armádou, během celé Druhé světové války. Důležitostí udržet pod kontrolou ropné bohatství v Perském zálivu také nahrávala obecná ekonomická vyčerpanost Evropy po ničivém globálním konfliktu, je nutno též přihlídnout k Mossadeqovu znárodnění Anglo-perské naftařské společnosti, a tedy celého íránského ropného průmyslu. Po

druhé světové válce tedy lokalita Perského zálivu neztratila na své důležitosti, a to jak z ekonomických, tak i mocenských pohnutek.⁵⁷

Zaměříme-li se krátce na dění uvnitř emirátů na pobřeží Perského zálivu, je zřejmé, že silná motivace ochránit ropná ložiska vedla politické zástupce Velké Británie k častějším zásahům, a obecně tedy k dalšímu zvýšení vlivu na vnitřní politické a ekonomické děje. Pro Británii bylo nutné si zajistit podporu místních šajchů, a jejich souhlasný postoj k ekonomickým a politickým procesům, v zájmu ekonomického rozvoje lokality. Tyto záměry byly formulovány jako snaha podnítit ekonomický růst, v zájmu rozvoje samotných emirátů, a samozřejmě také v zájmu co nejvyšších podílů plynoucích britské pokladně. Tato území, včetně dnešních Spojených arabských emirátů, se stala, skrze svá ropná bohatství, zdrojem zisku Velké Británie. V tomto zájmu Britové kontinuálně pracovali na rozvoji lokality, jejích struktur, a posilovali svou kontrolu politickými kontakty s vládnoucími rody, jejichž posty byly v tu chvíli již v podstatě dědičné, a díky Britské podpoře i chráněné, před případnými vnitřními pokusy je o vlády připravit.⁵⁸ Původně širší paletu hospodářských aktivit a způsobů obživy na území Spojených arabských emirátů vystřídal úzké zaměření na těžbu ropy a zpracování ropných produktů.

3.8.1. 50. a 60. léta 20. století

Zde je nutno podotknout, že se poválečné období v Perském zálivu, tedy i co se týče jihovýchodní Arábie, neslo v duchu vystoupení lokality z relativní izolace během let, kdy byla pod britskou nadvládou. Způsobeno to bylo samozřejmě zájmem celého světa, do jehož hledáčku se tato území ještě více dostala, především díky nálezům ložisek ropy. Roli zde ovšem hrála i situace ve zbytku arabského světa obecně. Lze říci, že poválečné období na Blízkém východě, především pak doba od 50. let dále, bylo charakteristické vzestupem arabského nacionalismu a národním uvědoměním Arabů. V návaznosti na to, také spojující

⁵⁷ Peterson, J. E. (2009): str. 283-284; Rabi, U. (2006): str. 355-356.

⁵⁸ Peterson, J. E. (2009): str. 283-284; Rabi, U. (2006): str. 356.

sounáležitost obyvatel arabského světa s problémem palestinských Arabů, společně se vzrůstajícími antipatiemi vůči nadvládě evropských mocností, vykazaly potenciál vtáhnout do těchto protichůdným nálad i obyvatelstvo dnešních Spojených arabských emirátů. Silnou roli v šíření myšlenek, především panarabismu a Násirismu, sehrálo vzrůstající, naléhavé působení arabských médií, konkrétně například káhirského rádia Hlas Arabů, které i v oblasti Zálivu svým vysíláním podněcovalo zmíněné protichůdné nálady. Ústředním tématem bylo uchvatitelské chování Britů v původním, tradičně arabském regionu, a jejich mocenské počínání, s cílem udržet Záliv pod svou nadvládou a profitovat z jeho bohatství. Například v Kuvajtu došly tyto tendence až k rozhněvaným výzvám obyvatelstva vládcí, aby vypověděl veškeré smlouvy a koncese britským zástupcům a společností. Velká Británie samozřejmě hledala veškeré garance a prostředky, jak revolučnímu odporu či případnému radikalismu v zemích Perského zálivu zabránit, navíc výrazně motivována neblahými událostmi, jako například revolucí v Egyptě, Suezskou krizí, obecně pády podporovaných režimů, a vlastním stažením z mnohých ostatních lokalit Blízkého východu. Britové byli tedy v pozici, kdy bylo zapotřebí zamyslet se nad efektivitou své tradiční role v Zálivu a nad budoucím působením Británie a její koexistencí s lokálními vůdci.⁵⁹

Navzdory výše zmíněným těžkostem, zůstala britská nadvláda v Perském zálivu fakticky neohrožena, což platilo i pro emiráty na pobřeží v jihovýchodní Arábii. Vděčit tomu může především absenci otevřeného nacionalistického smýšlení, které nevešlo natolik do povědomí místního obyvatelstva, díky předchozímu historickému vývoji i místním kulturním souvislostem. Jak již bylo zmíněno, dlouhodobě tvořená pozice vůdců emirátů a jejich fakticky podřízený vztah k britským politickým zástupcům, jejichž bezvýhradná podpora je udržovala na svých postech, vytvořily konsolidované a takřka ‚nehybné‘ politické prostředí, v němž měly jakékoli protibritské tendence jen pramalou šanci na úspěch. K tomu je nutno vzít v úvahu soustředěnou činnost Britů v rozvoji místních ekonomických

---

⁵⁹ Fain, W. T. (2008): str. 45-53; Peterson, J. E. (1991): str. 1439-1440; Rabi, U. (2006): str. 356.

struktur, která Velké Británii na druhé straně, jistým populistickým způsobem, napomáhala v udržování její lokální nadvlády. Cíle Velké Británie, společně se vztahy s lokálními vůdci, byly v podstatě definovány v prohlášení z roku 1959. Británie, jednoduše řečeno, převzala za svůj závazek dohled nad prosperitou emirátů, aby žádný z kmenových vládců netrpěl nedostatkem, který by ho motivoval k hledání případné další pomoci. Dalším cílem bylo motivovat vládců k souhlasu a jejich vlastní práci na modernizaci lokality a jejich struktur, a samozřejmě také nejvyšší možná maximalizace zisků z těžby ropy, prostřednictvím její intenzivní podpory a výběru co nejvyšších poplatků za udělené koncese. I přes turbulentní 50. a 60. léta 20. století, se pozice Velké Británie a její motivace setrvat v Perském zálivu nezměnila, naopak, její zásahy do vnitřní politiky a dějů jednotlivých emirátů se stupňovala.⁶⁰

3.8.1.1. Spory ohledně hranic kmenových území

Během popisu systému smluv o ochraně emirátů britskými silami, které představitelé Velké Británie uzavírali s lokálními vůdci, jsem jasně definovali, že zmíněné dohody se týkaly výhradně dění na moři. Upravovaly námořní příměří, zprvu sezónně, během šestiměsíčního období lovu perel, posléze již kontinuálně, a britské námořní flotile byla svěřena role garanta příměří, mediátora jednání, a ochránce proti vnějším útokům. Co se týče pozemních hranic, a sporů s nimi spojených, byla jednotlivá řešení, a veškeré akce s nimi spojené, v podstatě zcela v kompetenci vládců emirátů. Dá se říci, že před objevem ropných zásob, zde stále fungoval systém „plovoucích hranic“, popsáný v druhé kapitole této práce. Tehdy šajchové uzavírali množství různých aliancí, krátkodobých, za určitým účelem, anebo dlouhodobých, které odrážely například podřízenost jednoho kmene druhému, přímou dominanci, včlenění území chráněnce do území ochránce, a obecně tedy odrážely rozvrstvení sil a vztahy mezi jednotlivými vůdci. S dynamicky se měnícími vztahy se měnily i hranice, a tak o konceptu pevných pozemních hranic v jihovýchodní Arábii v té době ani nemohla být řeč. Nález ropných zásob

---

⁶⁰ Rabi, U. (2006): str. 357.

situaci výrazně změnil. Nutnost definovat, komu území s potenciálem nálezů ropy náleží, vyžádala silnější účast Velké Británie na vnitropolitických dějích, než dosud, tentokrát i co se týče suchozemských hranic. Potenciál ropného bohatství učinil objektem kmenových sporů i řadu ostrovů, kolem pobřeží Spojených arabských emirátů. Britové se situaci pokusili vyřešit, s určitým úspěchem, roku 1951, zformováním tzv. ‚Trucial Oman Levies‘, což byly oddíly ozbrojených rekrutů, dohlížející nad nově tvořenými vnitrozemskými hranicemi.⁶¹ Není nutno opětovně zdůrazňovat, jak roztržitě výsledná podoba hranic vypadala, vzememe-li v úvahu množství kmenů a klanů, kontrolující různě velká území, a spadající pod vliv některého s předních vládnoucích rodů. To platí především pro východ území SAE a Musandam.

3.8.1.2. Oáza Burajmí

Ukázkou, kam až mohly teritoriální rozepře v jihovýchodní Arábii dojít, je zajisté spor o oblast oázy Burajmí. V roce 1949 si Saúdská Arábie začala nárokovat části příhraniční území okolních emirátů, jmenovitě Kataru, Abú Dhabí a Ománu. Zmíněná lokalita Burajmí, která ležela na rozhraní emirátu Abú Dhabí a Ománu, se skládala z devíti osad, přičemž jedna z nich nesla tento název. Oblast ukrývala dle průzkumů značné ropné zásoby a Saúdové, společně s Americkou naftařskou společností ARAMCO, byly tímto dostatečně motivováni k tomu, aby o tři roky později, v srpnu roku 1952, vznesla Saúdská Arábie svůj nárok na část této lokality a její jednotky ji ihned obsadily. Samotná rozepře trvala až do roku 1955. O rok dříve, v roce 1954, kvůli spor dokonce řešila mezinárodní arbitráž před tribunálem v Ženevě, který ale brzy opustil britský zástupce s obviněním Saúdů, že nedodržují dočasný klid zbraní a nadále letecky zásobují své jednotky, které pokračují v tlaku na lokální kmenové vůdce. Tribunál se již znovu nesešel. V roce 1955 pak spojené síly sultána z Ománu a vládců Abú Dhabí, s podporou ‚Trucial Oman Levies‘, donutili saúdské jednotky vzdát se bez boje a získali lokalitu

---

⁶¹ Kelly, J.B. (1958): str. 16-24; Rabi, U. (2006): str. 357-358.

Burajmí zpět pod svou kontrolu. Drobnější lokální rozepře nicméně nadále pokračovaly.⁶²

3.8.2. Odchod Velké Británie z Perského Zálivu

Jak pro kmenová území, která dnes tvoří federaci Spojených arabských emirátů, tak pro Velkou Británii, ve vztahu k těmto územím, bylo poválečné období v lokalitě velmi turbulentním. Nyní jej shrneme. Vládcové emirátů byli velmi vytíženi jednáními, a jak bylo předchozí podkapitolou nastíněno, také otevřenými spory, o stanovení hranic, v souvislosti s probíhající prospekci ropy a nutností definovat, komu daná území patří. Vzájemná jednání byla mnohdy velmi vyostřená, taktéž tvorba konkrétních dohod s těžebními společnostmi se často protahovala. To si nezdálo vyžadovat zásahy britských politických zástupců, v zájmu uklidnění situace a urychlení tvorby dohod a stanovení pevných hranic. Pokud tedy odhlédneme od ostatních, urgentnějších situací, které musela Velká Británie v lokalitě řešit, měli tedy političtí zástupci plné ruce práce i v lokalitě dnešních SAE. Vyjma politických rozepří a mediační role při jejich řešení, se Británie nadále soustředila na rozvoj ekonomických a logistických struktur, pro maximalizaci výnosů z těžby ropy. Poválečné dění v této lokalitě jihovýchodní Arábie bylo tedy v mnoha ohledech velmi dynamické. Jako blesk z čistého nebe tedy musela zapůsobit zpráva o rozhodnutí vlády Velké Británie stáhnout se z Perského zálivu a ukončit zde svoji přítomnost.

Impulz, který natolik vychýlil předpokládaný další vývoj historie emirátů, které dnes tvoří SAE, a vyústil ve vznik federace, jak ji známe dnes, byl výsledkem událostí, které v podstatě nesouvisely s lokálním děním. V první řadě byly výsledkem politických dějů a změny postojů na domácí politické půdě Velké Británie. Členové britské Strany práce, tedy ‚Labour party‘, byli totiž již několik let velmi kritičtí k výdajům, které musela státní pokladna na ochranu těchto území každoročně vynaložit. Vláda Labouristů se ústy svého předsedy, sira Harolda Wilsona, zavázala tuto výdajovou položku rozpočtu podstatně snížit, konkrétní kroky

⁶² Heard-Bey, F. (1982): 302-305; Kelly, J. B. (1956): str. 38-326; Rabi, U. (2006): str. 358.

nastínala v tzv. Bílé listině z února 1967. Jedním z hlavních opatření, a pro osud budoucích Spojených arabských emirátů tím nejpodstatnějším, bylo rozhodnutí v podstatě veškeré britské vojenské základny na východ od Suez. To v praxi znamenalo odstěhování doslova desítek tisíc britských vojáků a úředníků, i s jejich rodinami. Co se týče jihovýchodní Arábie, mělo k tomuto dojít roku 1968, kdy Britové předpokládali, že jejich původní protektoráty v jihovýchodní Arábii vytvoří nezávislou federaci. Důležitou částí této Bílé listiny byl příslib náležité finanční pomoci k posílení místních struktur a pořádkových sil, stejně tak jako ujištění o pokračující přítomnosti menších vojenských rezerv Velké Británie, k zajištění zbývajících závazků v jihovýchodní Arábii. I to ovšem velmi těžko procházelo britskou vládou, která byla rozhodnuta stáhnout se z celé lokality Perského zálivu v co nejkratším možném čase, což podněcovala i pokračující devalvace britské libry. Ještě v roce 1967 sice tehdejší ministr zahraničí Goronwy Roberts ujistil vládce emirátů, že v zájmu zachování stability Velká Británie udrží všechny důležité základny, ale o rok později, 16. ledna 1968, oznámil britský ministerský předseda rozhodnutí, zdůvodněné dalšími drastickými škrty v rozpočtu, a to ukončit veškerou přítomnost Velké Británie v Perském zálivu s koncem roku 1971. Na tomto místě pravděpodobně ani není nutné příliš dlouze popisovat pozici, ve které se octli britští političtí zástupci v Zálivu, desetiletí pěstujících dobré vztahy s lokálními kmenovými vládci, udržujících stabilitu, a nezdědka těch, kteří byli zprostředkovateli této originální svébytné kultury západnímu světu. Britská rozpočtová situace, a následné vnitřní politické děje a rozhodnutí, byla tedy hybatelem akcí, které posléze vedly ke vzniku Spojených arabských emirátů, na tomto místě se ještě ovšem lokální vůdcové vyrovnávali s oznámením Velké Británie o ukončení přítomnosti, což znamenalo, vedle bezpečnostních a ekonomických rizik, také náhlé přerušení čestného vztahu mezi kmenovými šajchy a Británií, jakožto jejich patrona a ochránce. Jak bylo v průběhu práce zdůrazňováno, tyto čestné politické svazky byly jedním

z centrálních aspektů politické a společenské kultury jihovýchodní Arábie. Jejich ukončení zanechalo vládce emirátů v nevěřicném úžasu.⁶³

3.8.2.1. Rizika spojená s ukončením britské přítomnosti.

Rozhodnutí britské vlády odhalilo řadu možných komplikací, od vnitřních, možno říci systémových, až po záležitosti spojené s lokální, a dokonce i globální rovnováhou.

Za vnitřní komplikace, které byly ovšem spíše potenciálním problémem vládnoucích šajchů, je samozřejmě nutno označit systémové předání správy čistě do rukou místního obyvatelstva. Britští úředníci museli vynaložit velké úsilí v dořešování rozličných vojenských, právních, politických a hospodářských záležitostí a dílčích problémů, během plánování předat všechna tato odvětví budoucí místní správě. Navíc lokální vládnoucí rody a jejich představitelé neměly jasnou představu o institucích, které by se na dané problematice specializovali, neřku-li obecně o potřebných zkušenostech, jelikož budování a správa nových moderních struktur byla do té doby pod dohledem britských představitelů a specialistů, nezřídka byly Brity výhradně prováděna.⁶⁴

Ještě závažnější se zdála být vnější rizika, která se v lokalitě Perského zálivu dala očekávat. Úvahy o bezpečnosti a rovnováze je samozřejmě možné dovést až na globální úroveň, kdy tehdy, takřka v polovině Studené války, by opuštění Perského zálivu mohlo znamenat dokonce oslabení Západu, vzhledem k možnému přístupu Sovětského svazu k zisku politické moci v lokalitě, a tím i přístupu k ropnému bohatství. Britové tedy i v tomto zájmu museli vykonat co nejvíce, pro zabezpečení emirátů před možným vlivem či nadvládou ostatních, regionálních či globálních mocností. Mnohé spory a jednání byly v tomto zájmu doslova na denním pořádku. Zde lze zmínit několik konkrétních situací, vzniklých kolem malých emirátů. Jednou z nich byla například i úmluva Velké Británie a Kuvajtu z roku 1961, kdy tento emirát získal

---

⁶³ Fain, W. T. (2008): str. 169-171; Heard-Bey, F (1982): str. 336-337; Smith, S. C. (2004): str. 78-108.

⁶⁴ Heard-Bey, F (1982): str. 337.

nezávislost. Ta zaručovala britskou vojenskou pomoc v případě, že by byl Kuvajt napaden. Po sérii diplomatických kontaktů, byla tato úmluva o obranně v květnu roku 1968, s platností od května 1971, zrušena. Stejně tak by se dal vyvodit opětovný zájem Saúdské Arábie o lokalitu oázy Burajmí, která byla předmětem jejího sporu s emirátem Abú Dhabí a Ománem, během poválečného období, kdy se ve větší míře započalo s definováním fixních vnitrozemských hranic v jihovýchodní Arábii.⁶⁵

Počáteční problémy zaručení bezpečnosti se týkaly i Bahrajnu a Kataru. Jak bylo zmíněno v první kapitole této práce, ostrovní emirát Bahrajn byl dříve po určitou dobu pod Perskou nadvládou. Hned po oznámení stažení Velké Británie z Perského zálivu tedy tehdejší představitelé Íránu vznesli svůj nárok na Bahrajn, žádné reálné akce ovšem nenásledovaly. Naopak, v zájmu udržení stability v lokalitě, vznikly pro Bahrajn podmínky, za kterých se mohl vydat za svou nezávislostí, což stvrdila i mise Spojených národů roku 1970. Její představitel, Vittorio Winspeare Guicciardi, uznal způsobilost Bahrajnu, a souhlasné stanovisko obyvatelstva, k plnému osamostatnění emirátu. Bahrajn vyhlásil nezávislost 15. srpna 1971. Zde je možno krátce pojednat o váhavější politice Íránu, než by se zprvu dalo očekávat. Írán nakonec uznal závěry mise Spojených národů, což jasně demonstruje jeho opatrnost v zájmu zachování lokální stability v Perském zálivu, jelikož si uvědomoval množství bezpečnostních rizik spojených s britským odchodem, ač se zároveň mohl pokládat za jednu z hlavních budoucích vojenských mocností v dané lokalitě. Tyto počáteční ústupky Íránu ovšem ztížily i pozici v pozdější rozepři o ostrovy Abú Músá a Velký a Malý Tunb, které náležely vládnoucímu rodu Qawásim z emirátů Rá's al-Chajma a Šárdža, a které Írán po odchodu Velké Británie prohlásil za své. Emirát Katar, původně pod nadvládou Osmanské říše, byl ovládnut předky nynější vládnoucí rodiny Ál Thání, která pak na konci 19. století ovládla celý Katarský poloostrov. V emirátu Katar se střetli zájmy Osmanské říše i Britů, kteří zde nakonec 13. listopadu 1916 vyhlásili protektorát. Katar

---

⁶⁵ Gombár, E. (2004): str. 68; Heard-Bey, F. (1982): str. 338.

zaznamenal nálezy ropného bohatství již v meziválečných letech, kdy byly uzavřeny i první koncese. Emirát získal nezávislost dne 1. září 1971. Katar ani Bahrajn nevstoupily do federace Spojených arabských emirátů a rozhodly se zachovat úplnou nezávislost.⁶⁶

3.8.3. Vznik Spojených arabských emirátů

Předtím, než se práce začne zabývat jednáními, které přímo směřovaly ke vzniku Spojených arabských emirátů, krátce odbočíme opět na britskou domácí politickou scénu, kde se rýsoval potenciál vše nakonec zvrátit, nebo vznik federace, resp. stažení britských vojsk, oddálit. A opět to opravdu byla především záležitost vnitřní politiky Velké Británie, která by mohla ovlivnit dění v jihovýchodní Arábii. Tradiční soupeř britské Labour party, Konzervativní strana, byla totiž v drtivé většině proti ukončení přítomnosti v Perském zálivu. Ve stažení Velké Británie shledávali Konzervativci pochybení ve všech ohledech, ať už se jedná o politické, vojenské či ekonomické hledisko. Právě představitelé Konzervativní strany vnímali tento krok, s trochou nadsázky, jako přímou pozvánku Sovětskému svazu do lokality Perského Zálivu, v čemž, s ohledem na probíhající soupeření Západu s komunistickým Východním blokem, viděli možné, již zmíněné dalekosáhlé následky na globální rovnováhu. Odchod Velké Británie prezentovali jako zradu malých prozápadních režimů, a zanechání jich na pospas levicové propagandě, proudící především z Káhiry. Argument o příliš velkých výdajích na vojenskou přítomnost v Zálivu taktéž nebyl pro Konzervativce příliš validním a namítali, že opuštění investic britské vlády a britských těžebních společností do hospodářských struktur emirátů by převýšilo výdaje na udržování vojenských posádek v lokalitě. Nežku-li o podílu na objemu importované ropy, který Velká Británie každoročně spotřebovala, z něhož pocházela z emirátů v Zálivu přibližně polovina. Konzervativní strana dokonce vyslala svého místopředsedu do lokality, k ujištění lokálních vůdců, že se pokusí britská rozhodnutí přehodnotit, v případě vítězství v nadcházejících volbách. Není tedy s podivem, že vládcové

---

⁶⁶ Gombár, E. (2004): str. 72-73; Heard-Bey, F. (1982): str. 338-339; Peck, M. (2001): str. 147.

budoucích Spojených arabských emirátů, motivováni těmito prohlášeními, s nadšením sledovali překvapivé vítězství Konzervativní strany ve volbách roku 1970. Nicméně v té době již bylo stažení velké Británie z Perského zálivu prakticky nevyhnutelné. V březnu následujícího roku 1971, přes pokračující protesty mnoha členů Konzervativní strany, pronesl v britském parlamentu ministr zahraničních věcí, sir Alec Douglas-Home, prohlášení, že Velká Británie nabídla emirátům v Perském zálivu smlouvy o vzájemném přátelství, které měly nahradit stávající smlouvy o ochraně, a to dne 31. prosince 1971. Datum oficiálního ukončení britské přítomnosti v Zálivu tedy nakonec zůstalo stejné.⁶⁷

3.8.3.1. Jednání o vzniku federace

Potvrzení data odchodu Velké Británie, i ústy nové vlády britské Konzervativní strany, postavilo vládce emirátů do velmi těžké pozice. Přesně devět měsíců zbývalo do ukončení britské přítomnosti v Perském zálivu a jejich bedrech byl nyní nelehký úkol, dotáhnout vzájemná jednání do úspěšného konce a zformovat se do útvaru, který bude natolik kompaktní, aby odolal případným vnějším tlakům či hrozbám. Jak již bylo nastíněno, k jednáním o federaci emirátů v Jihovýchodní Arábii byli přizváni i představitelé Bahrajnu a Kataru. Vnějšímu pozorovateli, jakožto i vůdcům dnešních SAE, by dozajista připadala výhodnější alternativa seskupení devíti těchto území, z nichž se větší část mohla chlubit signifikantními ropnými zásobami, než jen sedmi, jak je tomu nyní. To, že nakonec Bahrajn a Katar členství v nově vznikajícím státu odmítly, se posléze projevilo jako výhoda pro zbývající skupinu sedmi emirátů, které dnešní federaci tvoří. Původní koncept by pravděpodobně trpěl dlouhotrvajícími antipatiemi mezi těmito dvěma emiráty, které mělo kořeny již v druhé polovině 19. století, kdy katarský rod Ál Thání deklaroval nárok na Bahrajn a vedl s ním námořní válku. Zohlednit je nutné taktéž geografické hledisko. Území, která dnes tvoří Spojené arabské emiráty tvoří kompaktní celek. V případě širšího, devítičlenného

---

⁶⁷ Heard-Bey, F. (1982): str. 339-340; Smith, S. C. (2004): str. 78-108.

pojetí, by však vyvstávaly jisté možné bezpečnostní a logistické komplikace. Ostrov Bahrajn neměl přímé pevninské spojení s federací, ač je dnes s Arabským poloostrovem propojen hrází. Katar byl v té době sice přímým sousedem emirátu Abú Dhabí, ale jeho jejich centra byla od sebe oddělena obrovskými vzdálenostmi drsné pouštní krajiny. Navíc, a to především, deklarovala Saúdská Arábie své nároky na pás území, který by Abú Dhabí s Katarom de facto zcela oddělil, což ostatně bylo nakonec doopravdy ujednáno v roce 1974. Současná federace tedy tvoří geograficky mnohem více kompaktní celek, a její konečná podoba může být ve výsledku vnímána jako výhoda. Jisté hlasy vyjadřovaly zároveň obavy z možných intencí Bahrajnu dominovat federaci, vzhledem k jeho nejpočetnější populaci a nejsofistikovanějším administrativním a politickým strukturám. Obecně lze ale s jistotou říci, že všechna tato jednání mezi vládci devíti potenciálních členů budoucí federace, vedla k důkladnému zvážení a porozumění všech, pozitivních i negativních stránek vzniku federace, i případných problémů, kterým by pak jako celek mohla do budoucna čelit. První ústava z roku 1971, která byla původně tvořena pro všech devět emirátů, toho mohla být dokladem, jakožto flexibilní, ale zároveň poměrně nesourodý dokument, vypořádávající se mnohými podmínkami a rozličnými očekáváními účastníků původního, širšího uskupení. ⁶⁸

Vůdčí osobností jednání o vzniku federace byl vládce Abú Dhabí a otec současného prezidenta SAE, šajch Zájid bin Sultán an-Nahján. Do čela největšího emirátu současné federace se dostal v roce 1966 a hned od počátku si uvědomoval další, poměrně podstatný aspekt, který se pro fungování nového státu stal velmi důležitým. Okolní území v jihovýchodní Arábii se v tu chvíli místy doslova zmítala v různých formách sociálního neklidu. Nepokoje, převraty a mocenské soupeření v zemích jihovýchodní Arábie po odchodu Velké Británie, především v Jemenu a Ománu, produkovaly velké napětí v lokalitě, silně se ozývaly hlasy levice, volající po svržení tradičních režimů na Arabském poloostrově. Dalším důležitým

---

⁶⁸ al-Abed, I. (2001): str. 121-126; Ballantyne, W. M. (1986): str. 1; Gombár, E. (2004): str. 72-73; Peck, M. (2001): str. 148; Smith, S. C. (2004): str. 78-108.

bodem v utváření struktur nové federace tedy jednoznačně byla intenzivní práce v oblasti sociální a hospodářské problematiky, také nalezení souladu vládců v těchto otázkách, aby se nově vzniklý stát hned zpočátku vyhnul hospodářským a sociálním problémům, vedoucím k případné radikalizaci vlastního obyvatelstva. Jinými slovy, šajch Zájid s ostatními vládci si uvědomovali nutnost správného využití bohatství vznikající federace, a to k podpoře širších vrstev obyvatelstva i velkorysým pobídkám těžařským společnostem. Jen souhlasná podpora obyvatel i místních firem mohla udržet v chodu nastavený patriarchální systém dominance těchto mocných rodů, ve státě bez politické soutěže a demokratických institucí.⁶⁹

Zaměříme-li se na poměr sil mezi jednotlivými emiráty, jednoznačně nejsilnější pozici měl emirát Abú Dhabí, jak již bylo v práci vícekrát zmíněno. To plynulo z velikosti jeho území, které tvořilo 80 procent rozlohy budoucí federace Spojených arabských emirátů, vládnoucí rod Nahjánů tím pádem disponoval i drtivou většinou nalezišť ropy v rámci budoucího spolku. Druhý nejváženější člen federace, emirát Dubaj pod vládou Maktúmú, měl sice značné bohatství z ropy a dlouhých let koncentrovaného obchodního úsilí, ale společně s ostatními pěti menšími emiráty disponoval jen velmi malým vnitrozemským územím. Ostaních pět emirátů, tedy Umm al-Qajwajn, Adžmán, Fudžajra, Rá's al-Chajma a Šárdža, měly zbývajících necelých dvacet procent území rozdrobené mezi sebou, pokryté spletitou sítí početných enkláv, které projevovaly příslušnost některému z vládnoucích rodů. Kromě posledně jmenovaného emirátu Šárdža, měly tyto menší emiráty, v porovnání s Dubajem a Abú Dhabí, takřka zanedbatelné bohatství. Ač emirát Rá's al-Chajma uvažoval o samostatnosti, a k federaci přistoupil až v roce 1972, bylo naprosto evidentní, že jedinou smysluplnou alternativou pro menší emiráty je vstoupit do federace, jak z bezpečnostního, tak hospodářského hlediska.⁷⁰

---

⁶⁹ al-Abed, I. (2001): str. 121-126; Peck, M. (2001): str. 149; Peterson, J. E. (1991): str. 1439-1440; Smith, S. C. (2004): str. 78-108.

⁷⁰ Peck, M. (2001): str. 149.

3.8.3.2. Vyhlášení státu a ústava SAE

18. července 1971, na setkání vládců emiráty v Dubaji, byl oficiálně oznámen záměr zformovat federaci Spojené arabské emiráty, zahrnující zprvu šest emirátů. z nynější sedmi. Již bylo vícekrát zmíněno, že emirát Rá's al-Chajma se připojil až po dodatečných jednáních o rok později, v roce 1972. Důvodem byl počáteční nesouhlas jeho vládců s rozložením moci ve vedení federace, taktéž teritoriální spor ohledně ostrovů Velký a Malý Tunb, které Írán v listopadu 1971 obsadil, vedl představitele emirátu k počátečnímu zdráhání vstoupit do federace v daných hranicích. Vůdcové emirátů přijali jako svou ústavu dokument, který vznikl revizí první verze ústavy pro koncept původního, devítičlenného společenství s Bahrajnem a Katarem. Tato ústava označena za provizorní, dokončena byla až v roce 1996. Následovala mnohá jednání o její finální podobě. Federace vznikla 2. prosince 1971. Prezidentem se stal vládce Abú Dhabí, šajch Zájid bin Sultán an-Nahján. Dne 6. prosince vstoupily SAE do Ligy arabských států a o tři dny později se staly členem Spojených národů. Emirát Rá's al-Chajma vstoupil do federace 10. února 1972.⁷¹

---

⁷¹ al-Abed, I. (2001): str. 121-126; Ballantyne, W. M. (1986): str. 1; Heard-bey, F. (1982): str. 362-370; Peck, M. (2001): str. 151; Smith, S. C. (2004): str. 78-108.

4. ZHODNOCENÍ VLIVU PŘÍTOMNOSTI VELKÉ BRITÁNIE NA LOKÁLNÍ POLITICKOU KULTURU

V této poslední kapitole, budou velmi stručně shrnuty stěžejní důsledky působení Velké Británie na politickou kulturu dnešních Spojených arabských emirátů. Klíčovými dvěma vlivy bylo protěžování konkrétních rodů v jednotlivých emirátech a stanovení pevných vnitrozemských hranic, v průběhu ropných prospekcí.

Spojenectví s mocným aktérem, jakým Velká Británie, prostřednictvím vlády Britské Indie, bezesporu byla, znatelně posílilo pozici vládce a upevnilo jeho místo v kmenové hierarchii, v rámci vnitřního politického prostředí konkrétního emirátu, jehož byl hlavou. A jak bylo již předesláno výše, ochrana od takto mocného spojence, požívajícího respekt a úcty i od ostatních lokálních šajchů, znamenala i lepší pozici a reputaci vůdce v rámci regionálního politického systému. Zástupci vlády Britské Indie též kontaktem a jednáním se šajchy určitých konkrétních kmenů, případně rodů či klanů uvnitř větších kmenů, v podstatě dodali svým externím uznáním legitimitu vlády a převahy těchto vůdců, nad jejich územím i nad případnou konkurencí. To zabezpečilo pozice těchto kmenových vůdců a nevyhnutelně také vedlo k počátku autokratizace jejich vlád, až nakonec vyústilo v úpadek a zánik původního kmenové politické kultury. Pro jednotlivé vládnoucí rodiny a kmeny v Jihovýchodní Arábii, a tedy i na území Spojených arabských emirátů, již nebylo na denním pořádku podílet se na dynamickém regionálním politickém systému, založeném na vyhledávání a poskytování ochrany a projevech úcty za tato ochranná spojenectví. V podobě, jak byl popsán druhé kapitole této práce, kde jsme definovali centrální principy a model ‚ochránce - chráněnců‘, tento systém přestal existovat. Ochrana a uznávání lokálních kmenových vůdců se staly politickými nástroji a strategií Velké Británie, to vše k prosazování jejích zájmů, napříč územími pod jejím protektorátem. Tento postup byl uplatněn především v období definice fixních vnitrozemských hranic, během poválečných ropných prospekcí. Tehdy bylo zapotřebí definovat,

komu, tedy kterému kmeni či klanu, daná území náleží, aby s ním ropné společnosti mohly uzavřít těžební koncesi. Posilováním pozice těchto kmenů pak Británie získávala jistotu, že moc nad daným územím zůstane v rukou kmene či klanu, se kterým společnosti uzavřely smlouvu o těžbě. I toto přispělo k autokratizaci vlády jednotlivých rodů ve svých emirátech, a zároveň způsobilo již naprostou erozi kmenového systému, který byl charakteristický měnicími se hranicemi, dle dočasných spojenectví šajchů, kteří legitimitu své moci původně odvozovali od osobních vlastností a respektu spojenců. Původní arabskou ‚kmenovou demokracií‘ nahradil jasně daný systém dědičného nástupnictví. Po odchodu Britů se politická kultura do původních kolejí již nevrátila, a konkrétní rodiny vládnou v jednotlivých emirátech zcela neomezeně.⁷²

---

⁷² Onley, J. (2004): str. 38-41; Onley, J. (2009): str. 12-13; Peterson, J. E. (1977): str. 1-7; Peterson, J. E. (2001): str. 13-18; Rugh, A. B. (2007): str. 9-24.

ZÁVĚR

Zde, na konci práce, provedeme shrnutí poznatků, které byly postupně nashromážděny a prezentovány v jejích jednotlivých kapitolách.

Federace Spojené arabské emiráty jsou poměrně malým státem, který se nachází v jihovýchodní části Arabského poloostrova, zabírá poloostrov Musandam a část pobřeží Perského a Ománského zálivu, vnitrozemskou hranicí je pak pro tuto zemi nehostinná poušť Rub al-Chálí. Poměrně jistě lze tvrdit, že zájem regionálních i světových mocností o tuto lokalitu byl zprvu spíše vlažným. Výraznější zlom nastal kolem 15. století, kdy se lokalita Perského zálivu, díky své strategické poloze, ve větší míře stala sférou zájmů lokálních, i evropských koloniálních mocností. V dobách předcházejících, spočíval význam lokality dnešních Spojených arabských emirátů spíše v tom, že byl jedním z uzlů na lokálních obchodních stezkách, které vedly z center Arabského poloostrova do okolních oblastí Blízkého východu, anebo později, také jedním z opěrných bodů prvních vln islámské expanze z Arabského poloostrova, přes Perský záliv do Íránu. Nicméně, teprve až rozvoj koloniálních aktivit evropských mocností odhalil pravý strategický význam tohoto území. Pro Portugalsko, a brzy především i pro Velkou Británii, bylo jednou z hlavních priorit jejich koloniální expanze ochrana námořních cest, spojujících Evropu s jejich državami dále na východ, tedy na území Indického subkontinentu, v jihovýchodní Asii, a na Dálném východě. O naprosto klíčové poloze Perského zálivu na této spojnici není zapotřebí diskutovat. V lokálním měřítku, tedy přímo v rámci Zálivu, byl navíc jihovýchodní cíp Arabského poloostrova, tedy Musandamský poloostrov, vybíhající do Hormuzského průlivu, zcela klíčovým strategickým bodem, střežícím vstup do Perského zálivu z Indického oceánu. Samotná poloha dnešních Spojených arabských emirátů byla tedy postačujícím důvodem pro přímé soupeření evropských mocností o tato území, a také primárním důvodem následné dlouhodobé přítomnosti vítěze těchto soubojů, tedy Velké Británie, a to až do rozpadu jejího impéria Britské Indie po Druhé

světové válce, kdy navíc došlo k nálezům bohatých zásob ropy, což britské snahy o udržení kontroly nad tímto územím ještě zesílilo.

Spojené arabské emiráty by se jen těžko vyvinuly do podoby, jak je známe dnes, bez působení Velké Británie, jejíž akce nejenže formovaly podstatnou část dějin této lokality, ale velmi podstatně ovlivnily i tradiční politickou kulturu, která byla pro lokalitu jihovýchodní Arábie až do 19. století natolik charakteristická. Prvními zásahy, na počátku 19. století, Británie sledovala především vlastní zájmy, ochránit námořní cesty, vedoucí Perským zálivem na východ. V zájmu toho podnikla několik výprav proti lokálnímu hegemónovi, pirátské flotile klanu Qawásim, jejíž plavidla napadala lodě britské Východoindické společnosti, i lokální obchodníky. Již zničením flotily klanu Qawásim zasáhli Britové poměrně silně do místní rovnováhy. Vnitrozemský kmen Banú Ja's se prosadil vedle oslabeného klanu Qawásim i na pobřeží, a tím jej vystřídal v pozici místního hegemóna, kterým zůstal až do založení dnešní federace. To se také dodnes odráží ve velikosti emirátu Abú Dhabí, který suverénně zabírá většinu území SAE. Jemu vládne rod Nahjánů, který pochází právě z kmene Banú Ja's.

Společně s mírovými smlouvami o námořním příměří, platnými od poloviny 19. století, bylo potlačení pirátství v lokalitě důvodem pro strmý rozvoj obchodu s perlami, který se nadále stal hlavním způsobem obživy a výdělků lokálního obyvatelstva i kmenových vládců. Podstatnou dílčí společenskou změnou, která z rozvoje obchodu s perlami záhy vyplynula, byl velký příliv obyvatelstva na pobřeží. Mnohé rodiny, i celé kmény, za sebou nechaly svůj původní kočovný či polokočovný způsob života a s vidinou výdělků se začaly ve větší míře usazovat v přístavních městech. Tento rozvoj trval až do 30. let 20. století, kdy místní trh s perlami zkrachoval, kvůli neschopnosti konkurovat nově vynalezenému způsobu umělé kultivace perel.

Mezitím, přesněji na konci 19. století, se emiráty v jihovýchodní Arábii již staly britským protektorátem. Zde se také začal prosazovat vliv politických zástupců Velké Británie na vnější politiku lokálních vládců,

jejichž území se od roku 1892 stala součástí Britského Impéria, ač byla šajchům v těchto dobách ponechána naprostá autonomie v rozhodování o vnitřních politických záležitostech. Během První světové války nadále přetrvával strategický význam lokality, jako uzlu na námořní cestě Perským zálivem, nicméně krize 30. let 20. století, společně se zmíněným krachem obchodu s perlami, vyústily v silný úpadek lokality a ekonomické i sociální problémy, se kterými se místní obyvatelé jen těžko vyrovnávali.

Meziválečné období se ale do dějin Spojených arabských emirátů zapsalo především prvními ropnými prospekciemi a počátkem působení britských těžařských společností. Opravdový zvrát pak znamenaly první větší nálezy ropných ložisek, ve třech ze sedmi emirátů budoucí federace. V zájmu ochrany těchto zdrojů, a ulehčení jednání mezi představiteli těžebních společností a lokálních vládců, již Velká Británie přistoupila ke znatelnějšímu ovlivňování vnitřní politiky emirátů, kdy si podporou konkrétních rodů v jednotlivých emirátech zajišťovala jejich loajalitu a výhradní práva na uzavírání koncesí pro těžbu ropy pro zástupce britských společností. S tím Velká Británie spojila i soustředěné úsilí v rozvoji lokálních ekonomických a administrativních struktur, aby maximalizovala následné výnosy z těžby na místních nalezištích. Toto nicméně nezůstalo bez politických a sociálních důsledků, které lze během poloviny 20. století, ve společnosti budoucích Spojených arabských emirátů, vysledovat. Stanovení fixních hranic, v nutnosti přesně určit, kterému z kmenů patří území, na kterém ropná prospekce probíhá, mělo za následek konec tradičního konceptu ‚plovoucích hranic‘, dynamicky se měnících dle vztahů mezi kmenovými vůdci. Zároveň podpora konkrétních rodů Velkou Británií postupně přerostla v jejich zcela dominantní pozici v rámci jejich emirátů, což bylo zároveň koncem i pro tradiční beduínskou politickou kulturu, ve které byla pozice šajcha kmene determinována jeho osobními vlastnostmi, politickými schopnostmi, velkorysostí a vrozeným respektem. To bylo nyní nahrazeno pevným nástupnickým pravidlem, v rámci daného rodu. V době, kdy vláda Velké Británie deklarovala překvapivé rozhodnutí o stažení z Perského zálivu, byla lokální politická kultura zcela změněna.

Federace Spojených arabských emirátů vznikla, po zrychlených jednáních, 2. prosince 1971, jako suverénní útvar sedmi spojených kmenových území, v pevných hranicích, v čele s prezidentem Zájidem bin Sultánem an-Nahjánem.

Pokud přistoupím k subjektivnímu hodnocení, domnívám se, že cíl této práce byl v podstatě naplněn. Byl zde celistvě nastíněn vývoj Spojených arabských emirátů, jak z vnitropolitického hlediska, tedy z pohledu lokálních kmenových vládců, tak i s ohledem na vnější aspekt vývoje, kterému dominuje působení Velké Británie, jejíž akce měly z následek nejen postupnou změnu politické kultury, ale v podstatě vedly přímo ke vzniku federace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

al-ABED, I. (2001): The Historical Background and Constitutional Basis to the Federation. In: al-Abed, I., Hellyer, P. (eds.): *United Arab Emirates: a New Perspective*, str. 121 - 144. London: Trident Press, str. 121 - 144.

AWAD, A. A. M. (1985): *The Gulf in the Seventeenth Century*. Bulletin - British Society for Middle Eastern Studies, roč. 12, č. 2, str. 123 - 134, Taylor & Francis, Ltd. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/195046>. (Poslední přístup dne 12/3/12)

AXWORTHY, M. (2001): *Dějiny Íránu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

BALLANTYNE, W. M. (1986): *The Constitutions of the Gulf States: a Comparative Study*. Arab Law Quarterly, roč. 1, č. 2, str. 158 - 176, Brill. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/3381476>. (Poslední přístup dne 12/3/12)

ČÁSTKA, M. (2012): *Spojené arabské emiráty - perspektiva moderního hospodářství v srdci perského zálivu*. Nepublikovaná bakalářská práce. Plzeň: Fakulta filozofická ZČU.

FAIN, W. T. (2008): *American Ascendance and British Retreat in the Persian Gulf Region*. New York: Palgrave Macmillan.

GOMBÁR, E. (1999): *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Karolinum.

GOMBÁR, E. (2004): *Kmeny a klany v arabské politice*. Praha: Karolinum.

HEARD-BEY, F. (1982): *From Trucial States to United Arab Emirates*. London: Longman.

HEARD-BEY, F. (2001a): Beginning of the Post-Imperial Era for the Trucial States: From the World War I to the 1960s. In: al-Abed, I., Hellyer, P. (eds.): *United Arab Emirates: a New Perspective*. London: Trident Press, str. 117 - 120.

HEARD-BEY, F. (2001b): Tribal Society of the UAE and its Traditional Economy. In: al-Abed, I., Hellyer, P. (eds.): *United Arab Emirates: a New Perspective*. London: Trident Press, str. 98 - 116.

KELLY, J. B. (1956): *The Buraimi Oasis Dispute*. International Affairs, roč. 32, č. 3, str. 318 - 326, Blackwell Publishing. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/2608110>. (Poslední přístup dne 12/3/12)

KELLY, J. B. (1958): *Sovereignty and Jurisdiction in Eastern Arabia*. International Affairs, roč. 34, č. 1, str. 16 - 24, Blackwell Publishing. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/2605863>. (Poslední přístup dne 12/3/12)

KHALAF, S., ONLEY, J. (2006): *Shaikhly Authority in the Pre-oil Gulf: An Historical–Anthropological Study*. History and Anthropology, roč. 17, č. 3, str. 189 - 208, Routledge. Dostupné na: http://exeter.academia.edu/JamesOnley/Papers/335323/Shaikhly_Authority_in_the_Pre-Oil_Gulf_An_Historical-Anthropological_Study_2006. (Poslední přístup dne 12/3/12)

KING, G. R. (2001): The Coming of Islam and the Islamic Period in the UAE. In: al-Abed, I., Hellyer, P. (eds.), *United Arab Emirates: a New Perspective*. London: Trident Press, str. 70 - 97.

KLÍMA, J. (1999): *Dějiny Portugalska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

LIENHARDT, P., al-SHANI, A. (ed.) (2001): *Shaikhdoms of Eastern Arabia*. New York : Palgrave Macmillan.

ONLEY, J. (2004): *The Politics of Protection in the Gulf: The Arab Rulers and the British Resident in the Nineteenth Century*. New Arabian Studies, roč. 6, str. 30 - 92, Exeter University Press. Dostupné na: http://exeter.academia.edu/JamesOnley/Papers/335321/The_Politics_of_Protection_in_the_Gulf_The_Arab_Rulers_and_the_British_Resident_in_the_Nineteenth_Century_2004. (Poslední přístup dne 12/3/12)

ONLEY, J. (2005): *Britain's Informal Empire in the Gulf, 1820–1971*. *Journal of Social Affairs*, roč. 22, č. 87, str. 29 - 45, American

University of Sharjah. Dostupné na:

http://socialsciences.exeter.ac.uk/iaais/downloads/Britain_s_Informal_Empire_in_the_Gulf_1820-1971_2005.pdf. (Poslední přístup dne 12/3/12)

ONLEY, J. (2009): *Britain and the Gulf Shaikhdoms, 1820–1971: The Politics of Protection*. Dauhá: Center for International and Regional Studies, Georgetown University, School of Foreign Service in Qatar.

Dostupné na:

http://www12.georgetown.edu/sfs/qatar/cirs/BritainandtheGulfShaikhdoms_CompleteFile.pdf. (Poslední přístup dne 12/3/12)

PECK, M. (2001): Formation and Evolution of The Federation and Its Institutions. In: al-ABED, I., HELLYER, P. (eds.): *United Arab Emirates: a New Perspective*. London: Trident Press, str. 145 - 160.

PETERSON, J. E. (1977): *Tribes and Politics in Eastern Arabia*. *Middle East Journal*, roč. 31, č. 3, str. 297 - 312. Dostupné na:

http://www.jepeterson.net/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/Tribes_and_Politics_in_Eastern_Arabia.pdf. (Poslední přístup dne 12/3/12)

PETERSON, J. E. (1991): *The Arabian Peninsula in Modern Times: A Historiographical Survey*. *The American Historical Review*, roč. 96, č. 5, str. 1435 - 1449, The University of Chicago Press. Dostupné na:

<http://www.jstor.org/stable/2165280>. (Poslední přístup dne 12/3/12)

PETERSON, J. E. (2001): *The Nature of Succession in the Gulf*. *Middle East Journal*, roč. 55, č. 4, str. 580 - 601. Dostupné na:

http://www.jepeterson.net/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/Nature_of_Succession_in_Gulf.pdf. (Poslední přístup dne 12/3/12)

PETERSON, J. E. (2009): Britain and The Gulf: At the Periphery of Empire. In: Potter, L. G. (ed.): *The Persian Gulf in History*. New York: Palgrave Macmillan. str. 277 - 193.

POTTS, D. T. (2001): Before the Emirates: an Archaeological and Historical Account of Developments in the Region ca 5000 BC to 676 AD. In: al-Abed, I., Hellyer, P. (eds.): *United Arab Emirates: a New Perspective*. London: Trident Press, str. 28 - 69.

- RABI, U. (2006): *Britain's 'Special Position' in the Gulf: Its Origins, Dynamics and Legacy*. Middle Eastern Studies, roč. 42, č. 3, str. 351 - 364, Routledge. Dostupné na: http://ipac.kacst.edu.sa/eDoc/2006/159516_1.pdf. (Poslední přístup dne 12/3/12)
- RUGH, A. B. (2007): *Political Culture of Leadership in the United Arab Emirates*. New York: Palgrave Macmillan.
- RUTTER, E. (1930): *The Habitability of the Arabian Desert*. The Geographical Journal, roč. 76, č. 6, str. 512 - 515, Blackwell Publishing. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/1783695>. (Poslední přístup dne 12/3/12)
- SECCOMBE, I. J. (1983): *Labour Migration to the Arabian Gulf: Evolution and Characteristics 1920-1950*. Bulletin - British Society for Middle Eastern Studies, roč. 10, č. 1, str. 3 - 20, Taylor & Francis, Ltd. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/194556>. (Poslední přístup dne 12/3/12)
- SMITH, S. C. (2004): *Britain's Revival and Fall in the Gulf*. London: Routledge Curzon.
- SWEET, L. E. (1964): *Pirates or Politics? Arab Societies of the Persian or Arabian Gulf, 18th Century*. Ethnohistory, roč. 11, č. 3, str. 262 - 280, Duke University Press. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/480472>. (Poslední přístup dne 12/3/12)
- SWEET, L. E. (1965): *Camel Raiding of North Arabian Bedouin: A Mechanism of Ecological Adaptation*. American Anthropologist - New Series, roč. 67, č. 5 (část 1), str. 1132 - 1150, Blackwell Publishing. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/668360>. (Poslední přístup dne 12/3/12)
- TAUER, F. (2006): *Svět Islámu - dějiny a kultura*. Praha: Vyšehrad.
- THOMAS, B. (1931): *A Journey into Rub' Al Khali: The Southern Arabian Desert*. The Geographical Journal, roč. 77, č. 1, str. 1 - 31, Blackwell Publishing. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/1785120>. (Poslední přístup dne 12/3/12)

Internetové zdroje

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Státy světa: *Spojené arabské emiráty*, dostupné na:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/. (Poslední přístup dne 24/3/12)

National Media Council: *UAE Yearbook 2009*, dostupné na:

http://www.uaeinteract.com/uaeint_misc/pdf_2009/. (Poslední přístup dne 24/3/12)

UAE Interact, News and Information on the UAE, dostupné na:

<http://www.uaeinteract.com/>. (Poslední přístup dne 24/3/12)

RESUMÉ

This thesis is focused on the United Arab Emirates. It explores the evolution of this country, from traditional tribal society, which was one of the Southeast Arabia's cultural phenomenon, to its recent state of economic welfare.

During the progress of the work, the essential historical introduction is given, then the main economical and political features of the tribal society are discussed, with deeper focus on the rules of political superiority and subordination, that were represented by the model of protector and his protege, which determined the relations of local tribal rulers with Great Britain, as the colonial power, lately in charge of this region, where the United Arab Emirates are located in present times.

The main part of the thesis reflects, how the main historical events of the 20th century, like the actions of Great Britain and the discovery of significant oil riches, paved the way and shaped the evolution of the tribal chiefdoms to the present state of United Arab Emirates, including the analysis of the influence of British actions on the crucial change of the traditional political culture, from so called 'tribal democracy' to the absolutistic Gulf monarchies, with solid principles of hereditary succession.

PŘÍLOHY

Příloha č.1: Geografická mapa Spojených arabských emirátů ukazuje jejich strategickou polohu na pobřeží Perského zálivu, sahající až na Musandamský poloostrov. Patrná je i malá územní enkláva na špičce tohoto výběžku, patřící Ománu.

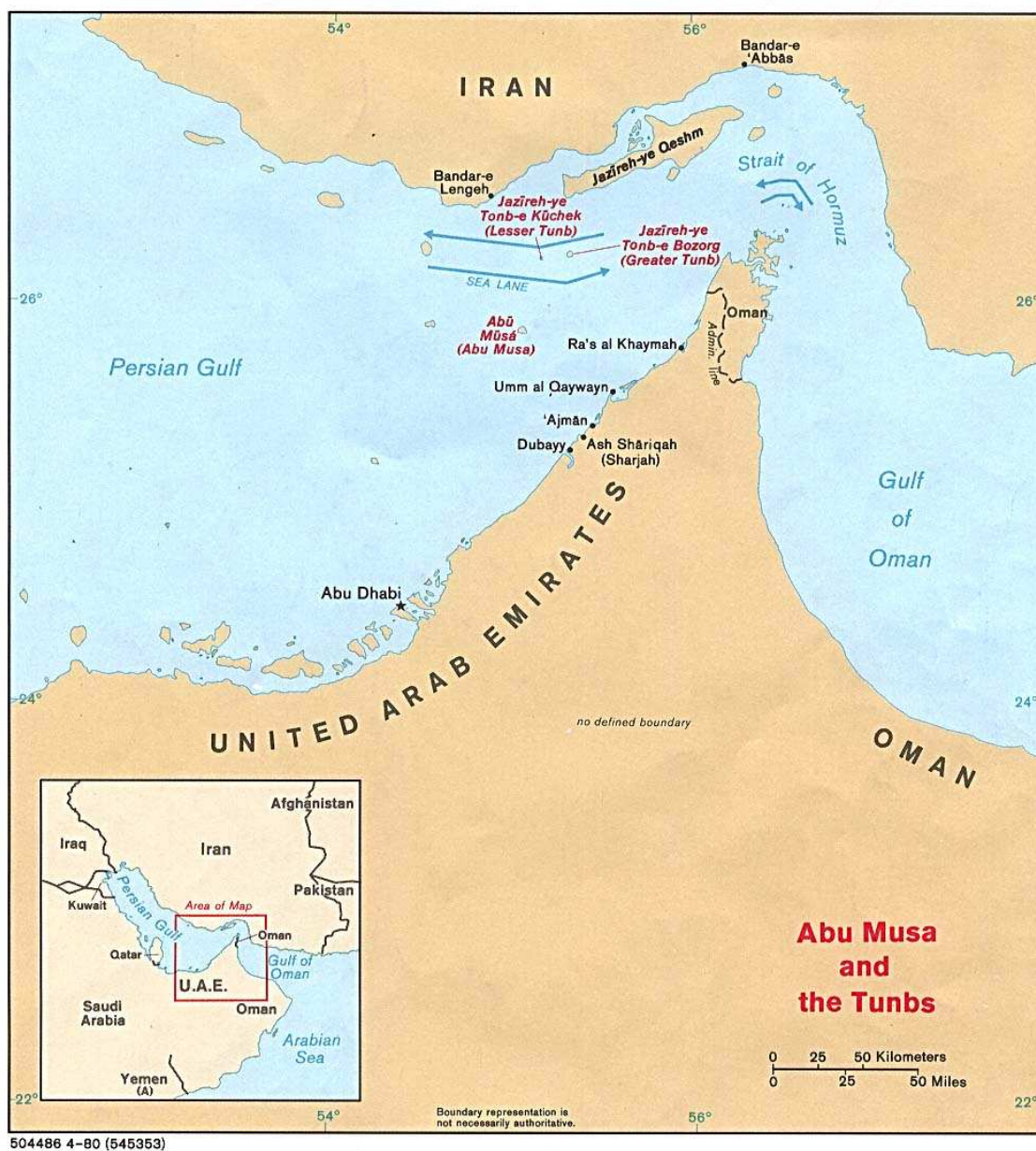
Zdroj:

http://images.nationmaster.com/images/motw/middle_east_and_asia/unit_ed_arab_emirates_rel95.jpg

Příloha č.3: Třetí mapa ukazuje Hormuzský průliv, polohu ostrova Qišm, a taktěž ostrovů Velký a Malý Tunb, o které vedl emirát Rá's al-Chajma rozepři s Íránem.

Zdroj:

http://images.nationmaster.com/images/motw/middle_east_and_asia/hormuz_80.jpg

Příloha č.4: Následující mapa reprezentuje vnitrostátní hranice mezi jednotlivými emiráty. Patrná je na první pohled především drtivá územní převaha emirátu Abú Dhabí, taktéž značná rozdrobenost východní části SAE, mezi zbývajících šest emirátů.

